

Motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku

Pavel Šlampa

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Pavel Šlampa**
Osobní číslo: **H21665**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti seniorského věku, vzdělávání seniorů a motivace ke vzdělávání.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ, 2016. Volný čas seniorů. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5535-9.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ, 2015. Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5446-8.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ, 2008. Kompetence ve vzdělávání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1770-8.

VETEŠKA, Jaroslav, 2017. Gerontagogika: psychologicko-andragogická specifika edukace a aktivizace seniorů. Praha: Česká andragogická společnost. Česká a slovenská andragogika. ISBN 978-80-905460-7-3.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně .....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevytělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na motivaci lidí ve vyšším věku ke vzdělávání na vzdělávacích institucích pro starší dospělé. Teoretická část se věnuje poznatkům o vyšším věku, změnám spojeným se stářím a motivaci lidí ve vyšším věku pokračovat ve vzdělávání. Dále obsahuje přehled vzdělávacích institucí, které nabízejí možnosti pro vzdělávání této věkové skupiny, se zvláštním důrazem na vzdělávací instituce pro starší dospělé.

Praktická část práce má za cíl identifikovat nejběžnější motivy lidí ve vyšším věku pro vzdělávání a zkoumat faktory, které mohou ovlivnit jejich ochotu studovat. Empirické šetření bylo provedeno pomocí dotazníků mezi studenty vzdělávací instituce pro starší dospělé (tzv. Univerzity třetího věku). Dotazníky byly navrženy tak, aby odhalily různé aspekty motivace, včetně osobních, sociálních a ekonomických faktorů.

Klíčová slova: vzdělávání seniorů, motivace, Univerzita třetího věku, Geragogika, stáří

ABSTRACT

This bachelor's thesis focuses on the motivation of older adults to pursue education at institutions specifically designed for senior learners. The theoretical part addresses knowledge related to aging, the changes associated with getting older, and the motivation of seniors to continue their education. It also includes an overview of educational institutions that offer opportunities for this age group, with a special emphasis on institutions catering to older adults.

The practical part of the thesis aims to identify the most common motives for older adults to pursue education and to explore the factors that may influence their willingness to study. An empirical survey was conducted using questionnaires among students of an educational institution for older adults (commonly known as the University of the Third Age). The questionnaires were designed to uncover various aspects of motivation, including personal, social, and economic factors.

Keywords: education of seniors, motivation, University of the Third Age, Geragogy, old age

Rád bych tímto poděkoval paní PhDr. Zuzaně Hrnčířkové, Ph.D., za její odborné vedení, rady a doporučení během tvorby této práce. Dále vyjadřuji vděk prof. Dr. Ing. Vladimíru Patovi za zajištění přístupu k respondentům a distribuci dotazníků. Na závěr bych chtěl poděkovat své snoubence a rodině za jejich neocenitelnou podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 STÁŘÍ.....	12
1.1 CHARAKTERISTIKA STÁŘÍ.....	12
1.2 PERIODIZACE STÁŘÍ.....	13
1.3 ZMĚNY SPOJENÉ SE STÁŘÍM.....	16
1.4 ZDRAVÉ STÁŘÍ.....	17
2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	19
2.1 GERAGOGIKA	19
2.2 MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	21
2.3 UNIVERZITA TŘETÍHO VĚKU	24
3 MOTIVACE SENIORŮ KE VZDĚLÁVÁNÍ.....	27
3.1 MOTIVACE	27
3.2 DRUHY MOTIVACE.....	28
3.3 MOTIVACE SENIORŮ K ÚČASTI NA VZDĚLÁVÁNÍ.....	29
3.4 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MOTIVACI SENIORŮ.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	33
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	33
4.2 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	33
4.3 TECHNIKA SBĚRU DAT	34
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	36
5.1 ANALÝZA DOTAZNÍKU.....	36
5.2 ANALÝZA VÝSLEDKŮ	36
5.3 INTERPRETACE DAT	48
6 DISKUSE	51
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	54
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	56
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	57
SEZNAM GRAFŮ	58
SEZNAM PŘÍLOH.....	59

ÚVOD

Tato bakalářská práce pojednává o motivaci seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku. Důvodem volby tohoto tématu je přiblížit problematiku vzdělávání seniorů a možnosti vzdělávání osob v postproduktivním věku. Vzdělávání je důležitou součástí celého lidského života, která nabývá různých forem a významů v každé etapě. V dospělosti se často vzděláváme za účelem zvýšení kvalifikace nebo jako reakci na nové potřeby nebo změny v pracovním prostředí, ať už jde o rekvalifikaci či další specializaci. Nicméně vzdělávání není omezeno pouze na jedince v produktivním věku, ale zahrnuje i seniory v postproduktivním období. Cílem práce je objasnit, jaké jsou nejčastější motivy seniorů k účasti na vzdělávání na univerzitě třetího věku. Otázka motivace ke vzdělávání ve stáří se stává důležitější, protože hraje klíčovou roli jako hnací síla pro naplňování a uspokojování potřeb seniorů. Tato motivace je zásadní jak pro udržení vitality, aktivity, a zdraví, tak i pro rozvoj koníčků a věnování se novým aktivitám, na které má obvykle senior více času. Cílem je prožít tuto fázi života plnohodnotně, důstojně a s radostí.

Práce se skládá z části teoretické a praktické. Teoretická část má za cíl vést čtenáře k přehledu o tématu stáří, o změnách přicházejících se stářím a o tom, jak mohou lidé prožít aktivní stáří. Dále se zabývá samotnou tematikou vzdělávání seniorů, kde představuje geragogiku jako obor zabývající se vzděláváním seniorů z různých oblastí jejich života a poskytuje přehled možností edukace seniorů se zaměřením na univerzitu třetího věku. Poslední kapitola čtenáře provede tématem motivace, která se především zaměřuje na motivaci seniorů ke vzdělávání.

Praktická část práce má za cíl objasnění nejčastějších motivů seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku. Úvodní kapitola této části popisuje zkoumaný problém, kterým je motivace seniorů ke vzdělávání a následně stanovuje výzkumné cíle a otázky. Tyto cíle zahrnují zkoumání vnitřní a vnější motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku a také faktory, které mohou motivaci seniorů ke studiu ovlivnit. Dále kapitola popisuje metodu, kterou byla data pro výzkum získána, a kdo tyto data poskytl. V tomto výzkumu jde tedy o využití kvantitativního přístupu za použití dotazníku ke sběru výzkumných dat, které byly získávány oslovením seniorů studujících univerzitu třetího věku. Nedílnou součástí praktické části je analýza a interpretace dat, která zahrnuje analýzu dotazníku, analýzu dat získaných dotazníkem a interpretaci výsledků. Analyzovaná data jsou pro lepší orientaci

interpretována pomocí grafů. Poslední kapitola práce, před samotným závěrem, poskytuje čtenáři ucelený souhrn výsledků výzkumu a jejich vysvětlení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 STÁŘÍ

První kapitola této práce se orientuje na definici pojmu stáří a na objasnění charakteristických změn, které jsou typické pro tuto fázi lidského života. Existuje několik různých perspektiv, ze kterých lze nahlížet na stáří. Pro některé jedince může být tato fáze života spojena s negativními konotacemi, zatímco jiní ji vnímají jako přirozenou součást lidského životního cyklu. Postoje a pohledy na stáří se mohou měnit a vyvíjet v průběhu věku a jsou ovlivněny celospolečenskými a demografickými faktory.

1.1 Charakteristika stáří

O záležitosti stáří obvykle začíná každý jednotlivec přemýšlet ve chvíli, kdy se sám dostane do této fáze života, nebo když se jeho rodiče či blízcí ocitnou v období stáří. Lidé v každé historické době touží po co nejdelším životě. Naši předkové se však nedoživali tak vysokého věku jako my dnes. Délku života ovlivňovala intenzivní fyzická práce, nedostatečná úroveň lékařské péče, chudoba a nuznost, nedostatečné hygienické podmínky, infekční nemoci a nemoci, které nebylo možné vyléčit. Všechny tyto faktory vedly k tomu, že lidé umírali příliš brzy a pouze malá část populace dosahovala vyššího věku (Haškovcová, 2010).

Haškovcová (2010) poznamenává, že v minulosti bylo dosažení vysokého věku vnímáno jako privilegium a bylo spojováno s respektem. Starší lidé předávali své životní zkušenosti dalším generacím. Stáří bylo považováno za vzácné a bylo spojováno s představou krásného období života. Nicméně v průběhu 19. století se tento koncept změnil a krásné stáří ustoupilo trendu idealizace dětství a mládí. Postupně se stárnutí začalo prezentovat jako obtížné období, spojené pouze s negativními aspekty, nemocemi a obavami.

V dnešní době je běžné používat termín "třetí věk", který odkazuje na období života po ukončení profesní kariéry, tedy na období, kdy jedinec pobírá starobní důchod. První věk představuje období dětství a adolescence, které je charakterizováno vzděláváním za účelem přípravy na budoucnost. Toto období je také nazýváno jako poprodukční období. Druhý věk označuje fázi, kdy jedinec zakládá vlastní rodinu, což je období dospělosti. Naopak třetí věk se řadí do postprodukčního proudu, zvláště po odchodu do důchodu, což s sebou nese změny v sociálních rolích a strukturách společnosti (Špatenková a Smékalová, 2015).

Stáří představuje poslední etapu vývoje, která vyvrcholuje život v různých oblastech jako je osobnostní, duševní, tělesná i spirituální oblast. Stáří je také spjata s určitým sociálním statutem, který označuje konec období aktivní produktivity. Charakter stárnutí spočívá v

postupném úbytku fyzických sil a sociálních kontaktů. Z tohoto důvodu jsou senioři považováni za možnou ohroženou skupinu, které by měla být věnována zvýšená pozornost. Díky příznivému civilizačnímu vývoji mají stárnoucí generace příznivější příležitosti než v minulosti. Zvyšuje se kvalita poskytovaných zdravotních služeb, lidé jsou schopni déle aktivně žít a délka života se postupuje do vyšších věkových hranic, což pomáhá snižovat diskriminaci a zvyšuje úctu k seniorům, čímž se zvyšuje celková kvalita jejich života (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2016).

1.2 Periodizace stáří

Janiš a Skopalová (2016) se staví k názoru, že objektivním faktorem pro určení statusu seniora je kalendářní věk jedince. Podle nich je věk přirozeným ukazatelem, který lze snadno identifikovat a využít pro statistické účely. Po zohlednění různých faktorů definují seniora jako osobu starší 65 let (Janiš a Skopalová, 2016).

Haškovcová (2010) používá termín stáří pro člověka ve věku od 60 let a rozděluje ho do následujících kategorií, které vycházejí z periodizace WHO (Světové zdravotnické organizace), a ke kterým se přiklání i další odborní autoři:

- Vyšší věk nebo rané stáří: 60-74 let.
- Stařecký věk nebo sénium, vlastní stáří: 75-89 let.
- Dlouhověkost: 90 let a více.

Je však důležité si uvědomit, že každý jedinec stárne jinak a nemůžeme posuzovat všechny lidi pouze podle jejich věku. Proces stárnutí probíhá v různých etapách stáří individuálně (Haškovcová, 2010).

I když je obecně přijímáno, že seniorský věk začíná kolem šedesátého roku života, skutečností je, že každý z nás vstupuje do této fáze v různém psychickém, fyzickém, mentálním a sociálním stavu (Escuder-Mollon, 2013).

Špatenková a Smékalová (2015) ve své periodizaci seniorů vycházejí z koncepce americké psychologičky Bernice L. Neugartenové. Tyto autorky přiřazují jednotlivým periodám seniorů nejenom věkovou kategorii, ale také dominující témata, se kterými se senioři v daném období nejčastěji potýkají.

- Mladí senioři: věk 65-74 let.
- Starší senioři: věk 75-80 let.

- Velmi staří senioři: věk 85 let a více.

Tato periodizace umožňuje lépe porozumět různým fázím stárnutí a přizpůsobit pomoc a podporu seniorům na základě jejich aktuálních potřeb (Špatenková, Smékalová, 2015).

Naproti tomu Říčan (2021) používá termín "stáří" pro generaci jedinců ve věku od padesáti let výše, což se výrazně liší v použití tohoto termínu od většiny ostatních autorů, kteří ho spojují spíše s vyšším věkem, obvykle od 60 nebo 65 let. Tato širší definice umožňuje zahrnout do kategorie seniorů i lidi ve středním věku, což může být užitečné při diskusích o potřebách a problémech této věkové skupiny (Říčan, 2021).

Lze se také setkat s pojmem „mezí věk“ což je podle Stuarta Hamiltona (2006) označení období, které společnost definuje jako začátek stáří (Stuart-Hamilton, 2006).

V následujících podkapitolách budeme zkoumat stáří z různých perspektiv, konkrétně rozdělíme stáří na kalendářní, sociální, biologické a psychologické hledisko.

Kalendářní stáří

Chronologický věk, známý také jako "kalendářní" věk, je odvozený z data narození, a proto je snadno měřitelný (Haškovcová, 2010). Tento věk je vyjádřen číselně a je často používán v demografii, kde umožňuje snadné srovnání s ostatními jedinci. Chronologický věk jednoduše ukazuje, kolik let člověk žije. Nicméně tento věk nedokáže reflektovat skutečné stáří jednotlivce a ignoruje individuální rozdíly v ontogenezi mezi lidmi a nemusí odpovídat biologickému nebo sociálnímu věku (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2012). Chronologický věk je také používán k určení věkové hranice jako jedno z kritérií k dosažení nároku pro starobní důchod. Vlivem modernizace, pokročilého zdravotnictví a délky života se v rozvinutých zemích zvyšuje hranice důchodového věku. Aktuálně se pohybuje kolem 65 roku života (Čeledová, Kalvach a Čevela, 2016). Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ, 2019) stanovuje podmínky pro získání nároku na starobní důchod, jako je dovršení určitého věku (tj. důchodového věku nebo 65 let) a splnění potřebné doby pojištění. Je zajímavé, že určení kalendářního věku je obtížné pro lidi žijící v Africe, protože mnoho z nich nemá oficiální záznamy o svém datu narození (WHO, 2002).

Sociální stáří

Toto stáří je definováno jako kombinace některých sociálních změn nebo dosažení určité podmínky, zejména penzionování. Jedná se o událost spojenou se sociální rolí nebo postojem jedince a událostmi, které jedinec v životě prožil. Důležitým bodem sociálního stáří je získání nároku na starobní důchod a odchod jedince do starobního důchodu. (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2012). Významným pozitivním aspektem sociálního stáří je snížení životní úrovně a společenského postavení (Čeledová, Kalvach a Čevela, 2016). Naopak negativním aspektem je změna z ekonomicky aktivního statusu na ekonomicky neaktivní status, což může vést k vyrovnávání se s vlastními omezeními a ztrátou sociálních vazeb a nadbytku volného času. Ironií osudu je, že se mnozí lidé v této fázi často více obrací ke své sociální skupině než k ostatním lidem. Vytvářejí tak spojení vrstevníků a odstupují od kontaktů s ostatními. Obecně se mění způsob života jedince, jeho ekonomická situace a možné role v životě (Haškovcová, 2010).

Biologické stáří

Biologický věk, který je známý i jako „funkční“ nebo „biologický“ věk, odráží jednotlivcův pocíťovaný zdravotní a fyzický stav, bez ohledu na počet let od jejich narození (Haškovcová, 2010). Tento věk je spojen s nevyhnutelnými fyzickými změnami, jako je pokles funkční zdatnosti a výskyt chorob spojených s vyšším věkem, jako je například ateroskleróza. Kvůli individuální povaze procesu stárnutí není biologický věk často přesně stanoven, protože není možné stanovit jednotná kritéria nebo procesy stárnutí platné pro každého (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2012). Lidé ve stejném kalendářním věku, mohou projevovat stárnutí různě, což může být dáno také chronickými onemocněními nebo genetickými faktory (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2012). Biologický věk je možné rozeznat například podle vrásek nebo oslabení svalstva, což se může projevit například při chůzi. Dochází také k postupnému zhoršování smyslových schopností, zejména sluchu a zraku, což může vést k běžným komplikacím a nedorozuměním v každodenním životě (Haškovcová, 2010).

Psychologické stáří

Posledním typem stárnutí je psychologické stáří, často označované jako psychologický věk. Definuje se jako osobní vnímání věku jednotlivcem (Hrozenská a Dvořáčková, 2013). Tím je myšleno, že člověk může hodnotit svůj věk například podle úbytku nebo dostatku energie ve srovnání s ostatními. Tento vnímaný věk má významný dopad na psychický stav jedince a ovlivňuje jeho pocity z vlastního stárnutí. Psychologické stáří je obecně určováno

kombinací fyziologických změn spojených se stárnutím, osobnostních charakteristik a dalších psychických proměn. Tento koncept se zaměřuje především na subjektivitu člověka, na to, jak člověk vnímá sebe, v jaké je psychické kondici a jak zvládá přizpůsobovat se změnám spojeným se stárnutím (Hrozenská a Dvořáčková, 2013).

1.3 Změny spojené se stářím

S postupem stárnutí dochází k řadě změn, které lze kategorizovat do tří hlavních oblastí: psychické, fyzické a sociální. Psychické změny mohou zahrnovat problémy s pamětí, změny vnímání, nedostatek důvěry a oslabení rozhodovacích schopností. Fyzické změny se projevují ve vzhledu, úbytkem svalové hmoty, změnách ve smyslových funkcích a problémech s kardiovaskulárním systémem. Sociální aspekty stárnutí mohou zahrnovat odchod do důchodu, ztrátu blízkých, finanční obtíže a pocity osamělosti. Schopnost přizpůsobit se těmto změnám a efektivně je zvládat závisí na osobních vlastnostech jednotlivce, jeho výchově, vzdělání, životních zkušenostech, stejně jako na jeho prostředí a sociálním okolí (Veteška a Vostrý, 2021).

V pokročilém věku se snižují kognitivní a poznávací schopnosti, což může mít za následek zhoršení paměti a častější zapomínání. Starší jedinec musí vynaložit více úsilí na zapamatování a vybavování nových informací. Dochází k oslabení verbálních a intelektuálních dovedností, a také se obecně snižuje zájem a schopnost přizpůsobit se změnám (Veteška a Vostrý, 2021).

Ve stáří je obtížnější přijímat a zpracovávat informace a celkově se zpomaluje motorika seniora. Potřebná doba k vykonání určitých činností se prodlužuje. Seniori se často potýkají se zhoršeným sluchem, zrakem nebo kognitivními funkcemi. V těchto případech hrají důležitou roli kompenzační pomůcky, jako jsou například naslouchátka nebo dioptrické brýle, které jim pomáhají znovu se plně zapojit do běžných aktivit (Veteška a Vostrý, 2021).

S přibývajícím věkem dochází k poklesu pracovní produktivity a fyzické síly, což jsou neoddelitelné změny spojené se stárnutím. Tyto negativní aspekty však mohou být vyváženy bohatými zkušenostmi seniorů, které mladším jedincům často chybí. Otázka pracovního nasazení seniorů je složitá, protože někteří z nich preferují setrvání v práci i po dosažení důchodového věku, zatímco jiní se rozhodnou pro odchod do penze. Tím získávají možnost věnovat se svým zálibám nebo aktivnímu i pasivnímu odpočinku (Ptáčková a Ptáček, 2021).

Odchod do starobního důchodu často znamená omezení sociálních kontaktů, což mnozí senioři považují za velmi negativní. Bez denních setkávání s kolegy, kteří často zároveň představují jejich přátele, a bez účasti na kulturních a společenských událostech může být sociální život seniorů výrazně omezen. Kromě toho může odchod do penze přinést i změnu finanční situace, což může vést k omezení možností účasti na společenských aktivitách podle přání seniorů. Tyto faktory mohou spolu souviset a vyvolat pocity zbytečnosti, ztráty smyslu života, závislosti na státních nebo jiných podporách a snížení společenské prestiže (Ptáčková a Ptáček, 2021).

1.4 Zdravé stáří

Problematika zdravého a aktivního stáří je velmi široká a zahrnuje důležitost celoživotního přístupu jednotlivce ke stárnutí. Mnoho organizací se věnuje podpoře aktivního stáří s cílem, aby společnost vnímala stáří pozitivně a povzbuzovala seniory k aktivnímu zapojení do společenského života (Veteška a Vostrý, 2021).

Klíčovým aspektem aktivního stáří a zdravého života seniorů je jejich okolí, které by mělo poskytovat podmínky pro jejich rozvoj (Klevetová, 2017). Senioři by měli usilovat o dobré zdraví a aktivní účast ve společenském životě. Společnost by měla podporovat seniory v minimalizaci rizik a v udržování jejich soběstačnosti. Další významnou složkou je aktivita a účast v osobním i pracovním životě. Podpora zaměstnanosti starších lidí a odkládání odchodu do starobního důchodu jsou prospěšné, protože čím déle člověk pracuje, tím menší je pravděpodobnost, že bude potřebovat sociální služby (Burda a Šolcová, 2016).

Cílem úspěšného a aktivního stáří je prodloužení období aktivní dospělosti, zlepšení zdravotního stavu a naplnění ontogeneze. Jednou z oblastí, kde lze pozitivně ovlivnit stáří, je prostředí, ve kterém se senior se sníženou soběstačností bude cítit pohodlně a bezpečně. To zahrnuje například bezbariérový přístup a dostupnost služeb. Je také důležité dbát na vhodné bydlení seniora, odstranit všechny překážky, které by mohly způsobit zranění, a věnovat pozornost jeho okolí (Veteška a Vostrý, 2021).

Ochrana seniorů by měla zahrnovat nejen fyzické a zdravotní aspekty, ale také právní ochranu, která zajistí jejich důstojnost a bezpečí. Je zásadní, aby senioři nebyli vystaveni riziku finančních podvodů či jiných forem zneužívání. Právní ochrana by měla zahrnovat přístup k právnímu poradenství a mechanismy, které zabrání zneužívání jejich práv a majetku (Klevetová, 2017).

Z ekonomického hlediska je důležité, aby senioři měli stabilní a dostatečný příjem, který jim umožní žít důstojně. To může zahrnovat důchody, sociální dávky nebo jiné formy finanční podpory. Kromě toho by měli mít senioři přístup k různým slevám a výhodám na služby, jako jsou zdravotní péče, doprava nebo kulturní aktivity. Tyto slevy mohou výrazně přispět k jejich ekonomické stabilitě a celkové kvalitě života (Klevelandová, 2017).

Tím, že se zajistí právní a ekonomická ochrana seniorů, se nejen chrání jejich důstojnost a bezpečnost, ale také se podporuje jejich aktivní účast ve společnosti a zlepšuje se jejich celková kvalita života (Klevelandová, 2017).

2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Druhá kapitola popíše Geragogiku, jako obor zabývající se vzděláváním seniorů. Dále se bude věnovat formám a metodám vzdělávání seniorů a poskytne výčet možností jejich vzdělávání.

2.1 Geragogika

Geragogika se zabývá vzděláváním seniorů z různých oblastí života. Jde o podporu a rozvoj seniorů v jejich intelektuálním, sociálním a kulturním růstu a aktivitách (Janiš a Skopalová, 2016).

Jak uvádí Špatenková a Smékalová (2015), geragogika je interdisciplinárním oborem a využívá poznatky z různých vědních oblastí jako je například **psychologie**, kde aplikuje poznatky zejména v oblasti osobnosti člověka. **Sociologie** poskytuje důležité poznatky o společenských vztazích a interakcích, které Geragogika využívá při zkoumání jejich vlivu na učení a rozvoj v pozdním věku. Třetí disciplínou je **filozofie**, která reflektuje hodnoty, které jedinec vztahuje k sobě a ke společnosti. Tato oblast geragogiky zkoumá etické a morální otázky související se vzděláváním seniorů a posiluje jejich smysl pro sebereflexi a životní záměry. Poznatky z těchto disciplín umožňují geragogii lépe porozumět potřebám a preferencím seniorů a efektivněji navrhnout a realizovat programy vzdělávání pro tuto populaci (Špatenková a Smékalová, 2015).

Geragogika zahrnuje všechny formy vzdělávacích aktivit pro seniory. Při plánování těchto aktivit je důležité si uvědomit, že senioři se účastní dobrovolně a z vlastní vůle, je proto důležité brát ohled na jejich zájmy a potřeby (Špatenková a Smékalová, 2015).

Působnost geragogiky není omezena pouze na edukaci, i když je její hlavní oblastí, ale zahrnuje i oblast péče o sociální život jako např. hodnotné využití volného času, dosahování osobních cílů, seberealizace apod. Další oblastí je funkcionální působení, které seniorům poskytuje vzdělávání v mediální gramotnosti a také seniory podporuje při překonávání sociálních změn (Špatenková a Smékalová, 2015).

Tyto různé oblasti činnosti geragogiky mají za cíl podporovat a rozvíjet seniory v jejich životě, poskytovat jim potřebné dovednosti a znalosti pro aktivní a plnohodnotné zapojení se do společnosti (Špatenková a Smékalová, 2015).

Specifika vzdělávání seniorů

Geragogika se zabývá zkoumáním, akceptací a implementací specifík seniorů jako cílové skupiny vzdělávání. Tato specifika jsou rozmanitá a každý kdo se zabývá edukací seniorů by je neměl opomíjet. Jedním ze specifík seniorů je jejich odlišné tempo, které by se mělo respektovat. Vlivem poklesu kognitivních funkcí vyžadují senioři k naučení a pochopení nových informací více času. Nicméně ne všichni senioři potřebují tento čas navíc. Mnohdy mohou být senioři vybaveni výbornými kognitivními funkcemi a nové informace a dovednosti se mohou učit velmi rychle. Schopností lektora by mělo být harmonizování potřeb a schopností všech účastníků vzdělávání, což je náročný úkol, a někdy obtížně realizovatelný (Zormanová, 2017).

Dalším specifikem je potřeba, aby lektor předkládal seniorům písemné podklady, které jsou pečlivě a přehledně vypracovány. Je zapotřebí, aby senioři měli přístup k informacím v jasném formátu, který jim umožní snadné opakování a lepší zapamatování. Je důležité přizpůsobit množství poskytovaných informací, protože senioři nejsou schopni zpracovat velké množství informací najednou (Zormanová, 2017).

Vzhledem k obvyklé únavě starších osob je nutné zahrnout pravidelné přestávky během vzdělávání. Postup při výuce by měl probíhat v pomalejším tempu, měl by být jasný a mělo by se pravidelně ověřovat, zda účastníci správně pochopili probírané téma. Probíraný obsah informací by měl být navržen tak aby seniory zaujal, a aby je mohli využít ve svém každodenním životě (Zormanová, 2017).

Cíle edukace seniorů

Nastavení vzdělávacích cílů je při edukaci seniorů zásadním bodem. Senioři obvykle vedou k účasti na vzdělávání jiné motivy než děti a dospělé jedince, což by mělo být zohledněno při stanovení vzdělávacích cílů. Senioři také nemusejí vnímat vzdělávací cíle tak, jak je vnímá lektor, proto je klíčové v rámci vzdělávacího tyto cíle jasně stanovit. Jasně stanovené cíle umožňují efektivní organizaci vzdělávacích aktivit a zajišťují, že se vzdělávání zaměřuje na konkrétní potřeby a cíle seniorů (Vostrý a Veteška, 2021).

2.2 Možnosti vzdělávání seniorů

V České republice je k dispozici široká škála vzdělávacích institucí a aktivit určených pro seniory, které jsou rozprostřeny po všech krajích. Tyto instituce a programy poskytují seniorům příležitost zapojit se do různorodých vzdělávacích a kulturních aktivit, které přispívají k jejich osobnímu rozvoji a kvalitě života. Nicméně v menších městech a vesnicích mohou být možnosti vzdělávání omezenější, což může představovat výzvu pro seniory, kteří žijí v těchto oblastech (Ondrušová a Krahulcová, 2020).

Podle Ondrušové a Krahulcové (2020) jsou vzdělávací aktivity pro seniory velmi různorodé a pokrývají široké spektrum oblastí a disciplín. Takovými aktivitami jsou například:

- **Kurzy cizích jazyků:** Tyto kurzy umožňují seniorům zlepšit jejich jazykové dovednosti, což může zahrnovat jak učení se zcela novému jazyku, tak i zdokonalování již nabytých jazykových schopností.
- **Tréningy paměti:** Programy zaměřené na posílení kognitivních funkcí a prevenci kognitivního úpadku. Tyto kurzy často zahrnují cvičení, hry a techniky, které pomáhají udržovat a zlepšovat paměť.
- **Školení v oblasti osobní bezpečnosti:** Tato školení zahrnují praktické ukázky a techniky sebeobrany, které seniorům pomáhají cítit se bezpečněji v každodenním životě. Součástí mohou být i rady o prevenci podvodů a kriminality.
- **Výtvarné a ruční práce:** Kurzy zaměřené na rozvoj kreativity, jako jsou malování, keramika, šití nebo jiné řemeslné činnosti. Tyto aktivity podporují kreativní vyjádření a zručnost.
- **Kurzy informačních technologií:** Učení se používat moderní technologie, jako jsou počítače, tablety a chytré telefony. Kurzy mohou zahrnovat základy práce s internetem, e-mailem, sociálními sítěmi a dalšími digitálními nástroji.
- **Fotografování a úprava fotografií:** Programy, které učí seniory, jak pořizovat a upravovat fotografie, využívat různé aplikace pro úpravy a vytvářet kvalitní vizuální materiály.
- **Cestopisné přednášky:** Přednášky a prezentace zaměřené na cestování, které přinášejí zážitky z různých destinací, a to často včetně praktických rad a tipů pro cestování.
- **Zdravotní témata:** Kurzy a semináře zaměřené na zdraví a wellness, které mohou zahrnovat informace o výživě, cvičení, prevenci nemocí a zdravém životním stylu.

- **Rozvoj osobnosti:** Programy a workshopy, které podporují osobní růst, sebepoznání a zlepšení různých aspektů osobního života.

Tyto vzdělávací aktivity nejenže poskytují seniorům nové znalosti a dovednosti, ale také přispívají k jejich duševnímu a fyzickému zdraví. Umožňují jim aktivně trávit čas, zapojit se do komunitních aktivit a udržovat si vysokou úroveň životní spokojenosti (Ondrušová a Krahulcová, 2020).

Univerzity třetího věku

V současné době jsou univerzity třetího věku etablovány na většině vysokých škol v České republice. První univerzita třetího věku v ČR byla založena v Olomouci v roce 1986, jako pilotní projekt v tomto oboru. Krátce poté, v roce 1987, byla otevřena univerzita třetího věku v Praze. Vzdělávací kurzy na těchto univerzitách obvykle trvají jeden semestr, což představuje přibližně 12 týdnů. Tyto kurzy jsou často navrženy tak, aby se mohly postupně rozšiřovat a pokračovat v následujících letech, což umožňuje seniorům kontinuální vzdělávání. Studium na univerzitě třetího věku obvykle končí závěrečnou prací a promočním ceremonielem, který certifikuje úspěšné absolvování programu. Pro přijetí do kurzů univerzity třetího věku je zpravidla požadováno, aby zájemci dosáhli seniorského věku a měli střední vzdělání s maturitou (Suchá a Holmerová, 2019).

Akademie třetího věku

Akademie třetího věku jsou organizovány různými typy institucí, včetně středních a základních škol, neziskových organizací, kulturních center, knihoven a zařízení zaměřených na děti a mládež. Kurzy určené pro seniory mohou mít různé formáty, od jednorázových událostí po krátkodobé nebo dlouhodobé programy. Nabídka kurzů je velmi pestrá a zahrnuje široké spektrum témat, což umožňuje seniorům vybrat si podle svých osobních zájmů. Obvykle se nevyžaduje písemná závěrečná práce a po úspěšném absolvování kurzu získávají senioři certifikát o dokončení (Suchá a Holmerová, 2019).

Univerzity volného času

Univerzity volného času nezajišťují certifikáty o absolvování a nevyžadují žádné vstupní ani výstupní testy. Jsou přístupné lidem všech věkových kategorií a často zahrnují exkurze a praktické aktivity. Nabídka témat je obvykle široká a rozmanitá (Suchá a Holmerová, 2019).

Experimentální univerzity pro prarodiče a vnoučata

Tyto univerzity poskytují prarodičům a jejich vnoučatům příležitost učit se společně. Prarodiče mají možnost přijmout nové a neobvyklé role, budovat vztahy se svými vnoučaty a získávat nové dovednosti. Tento model byl poprvé uveden do praxe Centrem celoživotního vzdělávání ve spolupráci s Matematicko-fyzikální fakultou Univerzity Karlovy v Praze během akademického roku 2004/2005 (Suchá a Holmerová, 2019).

Virtuální univerzita třetího věku

Virtuální univerzita třetího věku využívá informační a komunikační technologie k vzdělávání seniorů, kteří nemohou osobně navštěvovat kurzy kvůli vzdálenosti nebo mobility. Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze vytvořila projekt, který umožňuje seniorům přístup k multimediálním přednáškám a materiálům prostřednictvím portálu fakulty. Senioři mohou navštěvovat konzultační střediska, kde se účastní kurzů a testů, a mají možnost opakovaného přístupu k přednáškám, slovníčku a komunikaci s ostatními studenty (Suchá a Holmerová, 2019).

Kluby seniorů

Jedná se o zájmová sdružení pro osoby stejného věku, která jsou obvykle financována z obecního rozpočtu. Jejich edukační činnosti mohou být buď jednorázové, nebo pravidelné. Jednorázové aktivity zahrnují besedy, přednášky, divadelní a výstavní návštěvy, koncerty a poznávací výlety. Pravidelné kurzy se soustředí na různé oblasti s cílem posílit paměť, získat nové znalosti a zdokonalit stávající dovednosti (Suchá a Holmerová, 2019).

Letní škola pro seniory

Letní škola pro seniory, vzniklá na Vysočině, je zajímavým projektem zaměřeným na podporu aktivního životního stylu seniorů. Nabízí cykly přednášek na různá témata a je poskytována zdarma. Přednášky se konají od července do září (Suchá a Holmerová, 2019).

Centra aktivizačních programů

Centra zaměřená na aktivizační programy představují zásadní součást sociálně-aktivizačních služeb pro starší osoby. Jejich primárním úkolem je umožnit seniorům plnohodnotný život tím, že podporují vytváření nových sociálních kontaktů prostřednictvím různých zájmových aktivit. Tímto způsobem se rovněž snaží předcházet sociální izolaci a zmírnit zdravotní a psychické problémy u seniorů (Suchá a Holmerová, 2019).

Volnočasové aktivity v knihovnách

Volnočasové aktivity v knihovnách se liší podle regionu, ve kterém se nacházejí. Nabízejí širokou škálu programů pro seniory, které jsou většinou zdarma nebo za nízký poplatek. Mezi tyto aktivity patří výstavy, přednášky, filmové projekce, klubová setkání, besedy a další (Suchá a Holmerová, 2019).

2.3 Univerzita třetího věku

Univerzita třetího věku je jednou z nejrozšířenějších a nejnámějších institucí, které se zaměřují na vzdělávání starších dospělých. Tato forma vzdělávání má několik klíčových aspektů, které ji odlišují od tradičních vzdělávacích institucí zaměřených na mladší generace. Hlavním cílem univerzit třetího věku je nabídnout seniorům široké spektrum znalostí na úrovni vysokoškolského vzdělání. Tyto instituce poskytují kurzy a programy v různých oborech, které mohou zahrnovat humanitní vědy, přírodovědné disciplíny, technické obory a další specializace. Tento přístup umožňuje starším lidem přístup k vzdělání, které je na stejné úrovni jako to, které by získali v tradičních vysokoškolských institucích, přičemž se přizpůsobuje jejich specifickým potřebám a zájmům (Adamec a Kryštof, 2011).

Kromě intelektuální stimulace, kterou vzdělávání poskytuje, univerzity třetího věku kladou důraz také na podporu sociálních interakcí mezi studenty. Tím, že se seniorům poskytuje možnost setkávat se, komunikovat a sdílet zážitky s ostatními lidmi ve svém věku, se zlepšuje jejich sociální život. To může mít výrazný pozitivní dopad na jejich duševní zdraví a snižovat riziko rozvoje různých onemocnění, jako je například Alzheimerova choroba. Sociální interakce a aktivní zapojení do komunitních činností pomáhají udržovat mentální činnost a mohou zpomalit kognitivní úpadek (Adamec a Kryštof, 2011).

Dalším významným přínosem vzdělávání na univerzitě třetího věku je to, že seniorům umožňuje smysluplně trávit svůj volný čas. Místo pasivního trávení času mohou být aktivní a angažovaní, což přispívá k jejich celkové spokojenosti a psychickému zdraví. Vzdělávání také přispívá ke zpomalení procesu stárnutí tím, že podporuje intelektuální a sociální aktivitu, což má pozitivní vliv na dlouhověkost a kvalitu života (Adamec a Kryštof, 2011).

Organizátoři i samotní senioři zdůrazňují, že vzdělávání starších lidí má úplně jiný význam než pro mladší generace. Pro seniory je vzdělávání v pozdním věku výjimečnou událostí a něčím, čeho si velmi váží. Mnozí z nich si tak naplňují neuskutečněné sny a přání z mládí, kdy neměli možnost studovat kvůli různým okolnostem. Pedagogové na univerzitách třetího

věku považují tuto činnost za nesmírně inspirující, zvláště oceňují nadšení a zájem seniorů o studium. Podle Mezinárodní asociace univerzit třetího věku (Association Internationale des Universités du Troisième Age) mají tyto instituce tři hlavní cíle: rozšiřovat znalosti seniorů, přispívat k jejich celkovému zdraví a vitalitě a předcházet mentálnímu stárnutí (Adamec a Kryštof, 2011).

Univerzity třetího věku z pohledu historie

Ve druhé polovině 20. století došlo k zásadním změnám v morálních a etických standardech společnosti, což vedlo k vyšší úrovni vzdělanosti obyvatel. Tento posun vytvořil nové výzvy pro vzdělávací instituce, které začaly rozšiřovat své aktivity i na osoby v postproduktivním věku, nejen na mladé studenty. Cílem vzdělávání seniorů na vysokých školách je především zlepšit kvalitu jejich života a zvýšit jejich vzdělanost (Adamec a Kryštof, 2011).

Univerzity třetího věku začaly vznikat v 70. letech minulého století, ačkoli některé z těchto institucí byly založeny až po roce 2000. Tyto univerzity poskytují starším lidem příležitost studovat a získávat nové znalosti v široké škále oborů, které odpovídají zaměření jednotlivých fakult. Nabídka studijních programů je velmi rozmanitá, zahrnující jak humanitní vědy, přírodovědné disciplíny, tak i technické obory (Adamec a Kryštof, 2011).

Humanitní obory mohou zahrnovat témata jako literatura, historie, filozofie, nebo umění, které umožňují seniorům prozkoumat kulturní a intelektuální oblasti. Přírodovědné disciplíny zahrnují studium přírodních věd, jako je biologie, chemie nebo fyzika, a umožňují účastníkům pochopit základní principy fungování světa kolem nich. Technické obory, na druhé straně, mohou zahrnovat témata jako informatika, inženýrství nebo elektronika, což seniorům poskytuje možnost seznámit se s novými technologiemi a jejich aplikacemi (Adamec a Kryštof, 2011).

Tímto způsobem univerzity třetího věku nejen že obohacují životy seniorů novými znalostmi a dovednostmi, ale také podporují jejich intelektuální aktivitu a osobní rozvoj. Zároveň přispívají k jejich sociálnímu zapojení a pomáhají udržovat jejich mentální zdraví, což je klíčové pro celkovou kvalitu života ve stáří (Adamec a Kryštof, 2011).

Studium na univerzitě třetího věku obvykle trvá mezi 3 a 4 lety. Tento časový rámec umožňuje studentům v pokročilém věku hluboce se ponořit do vybraných oborů a dosáhnout

smysluplných akademických výsledků. Po úspěšném absolvování programu se studenti zúčastní promočního ceremoniálu, kde jsou jim předány certifikáty, osvědčení nebo jiné dokumenty potvrzující dokončení jejich studia. Tento ceremoniál je nejen uznáním jejich úsilí, ale také slavnostním zakončením jejich akademického úsilí (Adamec a Kryštof, 2011).

Většina programů na univerzitách třetího věku je zpoplatněná. Cena za studium se může výrazně lišit v závislosti na konkrétní instituci, typu kurzů a délce programu. Náklady na vzdělání na univerzitě třetího věku mohou zahrnovat školné, materiály a další poplatky spojené s výukou. Přestože většina programů vyžaduje finanční příspěvek, některé univerzity mohou nabízet stipendií nebo dotace, které pomáhají snižovat náklady pro účastníky (Adamec a Kryštof, 2011).

Tato forma vzdělávání nabízí seniorům příležitost nejen získat nové znalosti a dovednosti, ale také aktivně se zapojit do akademické komunity a rozšířit svůj sociální okruh. Účast na těchto programech může přispět k osobnímu rozvoji a intelektuální stimulaci, což má pozitivní dopad na kvalitu jejich života (Adamec a Kryštof, 2011).

3 MOTIVACE SENIORŮ KE VZDĚLÁVÁNÍ

Téma motivace je obecně velmi široké, proto se třetí kapitola teoretické práce bude podrobněji zabývat motivací seniorů ke vzdělávání. Mimo to, kapitola zahrnuje jak samotný pojem motivace, tak její členění a v neposlední řadě popisuje motivy, které vedou seniory k účasti na vzdělávání.

3.1 Motivace

Motivace působí jako hnací síla lidského jednání a podněcuje nás k uspokojování vlastních potřeb. Tyto potřeby nejsou jen biologické, ale také sociální a pracovní, vyplývající z naší existence ve společnosti. Motivace vychází z úsilí organismu dosáhnout rovnováhy s okolím, prostřednictvím činností, které vedou k osobnímu uspokojení a nezávislosti. Skutečnou motivací je schopnost přesvědčit sami sebe o důležitosti našeho úsilí (Klevetová, 2017).

Nováková a Lorenzová (2020) uvádějí, že motivace může být chápána jako podnět k činnosti. Tento podnět slouží jako základ, na němž je postaveno jednání jedince, a zároveň poskytuje vysvětlení tohoto jednání. Motivace je proces, který usměrňuje a dodává energii chování v určitém směru. V kontextu vzdělávání a učení má motivace značný význam, avšak je zřejmé, že se může výrazně lišit podle věku, pohlaví, rodinného stavu nebo místa bydliště (Nováková a Lorenzová, 2020).

Maslow (2021) hovoří v teorii lidské motivace o důležitosti naplnění základních potřeb, kterými jsou fyziologické potřeby, potřeba náležitosti a lásky, potřeba úcty, sebeaktualizace a touha poznávat a rozumět. Tento hierarchicky uspořádaný model základních potřeb vychází z toho, že pokud je naplněna jedna potřeba, přichází motivace k naplnění další potřeby. Nelze však tvrdit, že daná potřeba musí být naplněna zcela. U většiny populace postačuje částečné uspokojení potřeby, aby mohlo dojít k uspokojování potřeby následující. Lze tedy říci, že čím výše se daná potřeba nachází v hierarchii, tím méně je naplněna. V populaci existuje i mnoho výjimek, pro které aplikovatelné uspořádání základních potřeb, tak jak jsou popsány (Maslow, 2021).

3.2 Druhy motivace

Nakonečný (2014) rozděluje motivaci do těchto základních kategorií:

1. Intrinsická (vnitřní) a extrinsická (vnější).
2. Vědomá a nevědomá.
3. Primární a sekundární.

Intrinsická a extrinsická motivace

Rozlišení motivace na vnitřní (intrinsickou) a vnější (extrinsickou) je běžné a často používané. Veškerá motivace je vlastně interní proces probíhající uvnitř jedince. Intrinsická motivace je často vnímána jako pravá motivace, zatímco extrinsická se více zaměřuje na vnější motivování jedince. Z toho vyplývá, že intrinsická motivace vychází z vnitřních impulsů směřujících k samotné činnosti, zatímco extrinsická souvisí s vnějšími podněty, jako jsou odměny či tresty. Je důležité si uvědomit, že tyto druhy motivace nejsou zcela oddělené, protože vnější pobídka může vést k požadovanému chování pouze tehdy, pokud vyvolá vnitřní motivaci (Nakonečný, 2014).

Vědomá a nevědomá motivace

Vědomá motivace se vztahuje k situaci, kdy jedinec plně rozumí motivům svého jednání a aktivně směřuje k dosažení konkrétního cíle. Naopak nevědomá motivace probíhá v našem podvědomí, nezávisle na našem racionálním uvažování a vyplývá z nevědomých potřeb. Tento typ motivace může vést k chování, aniž bychom si byli vědomi jeho skutečného motivu, nebo si jej chybně vysvětlovali. Podvědomí obsahuje stavy mysli a procesy, jako jsou emoce, představy a touhy, které jsou pro jedince vědomě nepřijatelné, a proto jsou potlačeny a nevstupují do vědomí. Tento mechanismus může vést k automatizaci a vytváření návykových vzorců chování (Nakonečný, 2014).

Primární a sekundární motivace

Motivace se obvykle rozděluje na primární a sekundární. Primární motivace pramení z vrozených biologických vzorců chování, známých jako instinkty, které vycházejí z pudových impulsů a mohou být ovlivněny učením. Naopak sekundární motivace vychází z naučeného chování, které je výsledkem osobních rozhodnutí jedince (Nakonečný, 2014).

3.3 Motivace seniorů k účasti na vzdělávání

Motivace je klíčovým faktorem ovlivňujícím celý vzdělávací proces. U seniorů většinou chybí vnější tlak nebo nutnost studia, což znamená, že jejich vnitřní motivace je zásadním prvkem, který je vede k dobrovolnému vzdělávání. Výběr studijního oboru je pro ně velmi důležitý a často se rozhodují podle toho, co je jim blízké a co je nejvíce zajímavé. Pozitivní zkušenosti s učením z minulosti mohou být silným motivačním impulzem, který je podněcuje k dalšímu studiu. Pro mnoho seniorů je vzdělávání způsobem, jak si rozšířit znalosti a dovednosti, a také naplnit své osobní zájmy. Někteří se rozhodují studovat i proto, aby si udrželi psychickou a sociální stabilitu. Bojují tak proti izolaci a snaží se zapojit do společnosti, aby si udrželi soběstačnost a následovali své sny (Špatenková a Smékalová, 2015).

Pokračování v získávání nových znalostí a dovedností může seniorům přinést mnoho pozitivních změn, například zlepšení paměti, zvýšení sebevědomí a posílení sociálních vazeb. Je důležité, aby senioři cítili podporu a motivaci ve svém vzdělávání, ať už se jedná o formální studium na univerzitě třetího věku nebo o účast na neformálních workshopech, kurzech či online programech. Nabídka možností celoživotního učení může seniorům pomoci udržet mentální aktivitu, zlepšit jejich kvalitu života a posílit jejich pocit sounáležitosti se společností. Výzkum Novákové a Lorenzové (2020) ukazuje, že pro motivaci seniorů ke vzdělávání je klíčová pozitivní motivace spojená s úspěchem a oceněním ve vzdělávání, zatímco negativní motivace, jako je nedostatek zájmu nebo negativní hodnocení, by měla být minimalizována (Nováková a Lorenzová, 2020).

Senioři mají během vzdělávání různé potřeby, které se snaží naplnit, včetně seberealizace, kompenzace nedostatků, a uspokojení sociálních a kognitivních potřeb. Nové znalosti jim nejen přinášejí radost a naplnění osobních zájmů, ale mohou je také prakticky využít v různých oblastech, jako je pracovní trh (Špatenková a Smékalová, 2015).

Motivace seniorů ke vzdělávání pramení nejen z jejich vzdělávacích potřeb, ale také z touhy rozšířit či prohloubit své dosavadní znalosti a lépe se orientovat v aktuálních společenských událostech. Dalším významným faktorem může být snaha překonat omezené možnosti komunikace, potřeba sociálního kontaktu s vrstevníky, pocit osamělosti nebo snaha posílit pocit sounáležitosti (Zormanová, 2017).

Motivace seniorů k vzdělávání je ovlivněna širokou škálou faktorů. Patří sem dosažené vzdělání a jeho charakter, které ovlivňují zájem seniorů o různé oblasti poznání a jejich účast

na kulturních aktivitách. Důležitým faktorem může být také sociální aktivita, ať už v rámci rodiny, nebo mimo ni. Dále pak politické angažmá, snaha o zlepšení podmínek ve společnosti a zájem o ochranu práv seniorů. Podle Beneše (2014) může být motivací ke vzdělávání i osobní záliba seniora v objevování nových věcí, touha po sociálním kontaktu, očekávání pozitivní reakce okolí, nebo hledání smyslu života při vědomí vlastní konečnosti. Další motivující faktory zahrnují adaptaci na fyzické, duševní a sociální změny a snahu udržet osobní vitalitu. Vzdělávání seniorů má také preventivní funkci, protože pomáhá odstraňovat a vyrovnávat nedostatky s cílem udržení fyzické a duševní kondice (Beneš, 2014).

Empirický výzkum, který provedly Nováková a Lorenzová (2020), se zaměřil na motivaci seniorů k celoživotnímu vzdělávání v rámci vysokoškolských kurzů. Výsledky ukázaly, že hlavním motivačním faktorem pro seniory je touha po rozšíření vědomostí a dovedností. Důležitou roli také hraje potřeba aktivně využívat volný čas. Naopak motivace k navazování nových vztahů s vrstevníky nebyla pro seniory klíčová. Výzkum dále ukázal, že motivace není významně ovlivněna pohlavím, věkem nebo dosaženým vzděláním. Nicméně určitou roli hrálo profesní zaměření studia, přičemž zájem o získání nových dovedností byl o něco vyšší u studentů lékařských a humanitních oborů. Studie rovněž zdůraznila význam vnitřní motivace při zájmovém studiu a jejím vlivu na zlepšení kvality života seniorů. Vnitřní motivace je zásadní pro kognitivní, sociální a fyzický rozvoj jednotlivce, protože podněcuje k učení nových dovedností. Tato motivace je však silně individuální záležitostí (Nováková a Lorenzová, 2020).

Výzkum provedený Kutnohorskou a Telnarovou (2018) ukazuje, že senioři se často rozhodují pro další vzdělávání kvůli zájmu o konkrétní studijní obory a kvůli motivaci ke zlepšení paměti a získání nových znalostí. Dalším podstatným faktorem je jejich touha být ve společnosti a navazovat nová přátelství. Senioři také uvádějí jako důvod možnost setkávat se s novými lidmi a zájem o informační technologie, což je motivováno tlakem moderní doby a snahou držet krok s technologickým pokrokem. Další motivací je zapojení se do mezigeneračního dialogu, což jim umožňuje reflektovat historii své rodiny a vlastní životní příběh (Kutnohorská a Telnarová, 2018).

3.4 Faktory ovlivňující motivaci seniorů

Všechny instituce a jednotlivci, kteří se angažují v poskytování vzdělání pro seniory, se musí potýkat s řadou výzev, které nejsou pouze spojeny s přirozenými změnami spojenými s věkem. Tyto výzvy nejsou pouze omezeny na bariéry jako je ztráta sluchu nebo zraku, které mohou ovlivnit účastníky vzdělávacích programů, ale také zahrnují problémy v dalších oblastech (Špatenková a Smékalová, 2015).

Podle Špatenkové a Smékalové (2015) jsou tyto překážky rozděleny do několika kategorií. Některé z nich jsou poměrně nepodstatné. Naopak jiné překážky, jako jsou zdravotní bariéry, vytvářejí značné omezení nebo dokonce úplně brání možnosti vzdělávání seniorů.

V širším kontextu lze, podle Krystoně, Šeráka a Tomczyka (2014), bariéry rozdělit na následující kategorie:

Situační - Mezi běžné překážky, které vyplývají z aktuální životní situace jednotlivce, patří například nedostatek finančních prostředků a omezená dostupnost dopravy. Tyto faktory přímo ovlivňují schopnost účastníka zapojit se do vzdělávacích aktivit.

Institucionální - Tato kategorie překážek nesouvisí s chováním jednotlivce, ale s nedostatky na straně institucí poskytujících vzdělávání. Může se jednat o nedostatečné informace o nabízených kurzech nebo o nedostatek kurzů, které by odpovídaly potřebám účastníků.

Dispoziční - Tato kategorie zahrnuje překážky související s psychickým a fyzickým stavem jedince. Účastníci mohou mít strach, že studium nezvládnou, nebo mohou mít pocit, že pro ně vzdělávání nemá význam. Senioři s těmito obavami si často neuvědomují, že vzdělávání může zlepšit jejich fyzickou i intelektuální kondici a přispět k lepšímu a důstojnějšímu životu (Krystoň, Šerák a Tomczyk, 2014).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část této práce vychází z teoretického rámce a soustředí se na analýzu odpovědí respondentů ohledně motivace seniorů k účasti na univerzitě třetího věku. Nejprve se zaměří na přehled výzkumného problému, následně objasní stanovené cíle a výzkumné otázky. Poté bude věnována pozornost hodnocení a interpretaci shromážděných dat.

4.1 Výzkumný problém

Edukace seniorů je v současnosti velmi aktuálním tématem. I v postproduktivním věku je důležité umožnit lidem pokračovat ve vzdělávání a osobním rozvoji. Vzdělávání seniorů přináší mnoho výhod, včetně procvičování mozku, snížení rizika sociálního vyloučení, navazování nových sociálních kontaktů a získávání nových znalostí a dovedností. Tento proces pozitivně ovlivňuje aktivní stárnutí a usnadňuje seniorům přizpůsobení se novým událostem a výzvám moderní společnosti.

Výzkumný problém se zaměřuje na motivaci seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku. Zkoumá důvody, odhodlání a ochotu seniorů věnovat se vzdělávání ve stáří.

4.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cíle výzkumu byly formulovány následujícím způsobem.

Hlavní výzkumný cíl

Cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou nejčastější motivy seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku.

Dílčí výzkumné cíle

1. Cílem je zjistit, jaké jsou faktory vnitřní motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku.
2. Cílem je zjistit, jaké jsou faktory vnější motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku.
3. Cílem je zjistit, jaké faktory ovlivňují motivaci seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku.

K dosažení cílů byly stanoveny následující výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou nejčastější motivy seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku?

Dílčí výzkumné otázky

1. Jaké jsou faktory vnitřní motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku?
2. Jaké jsou faktory vnější motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku?
3. Jaké faktory ovlivňují motivaci seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku?

4.3 Technika sběru dat

Pro realizaci výzkumu a dosažení cílů byl zvolen kvantitativní přístup, a to formou dotazníkového šetření. Podle Chráska (2007) má dotazník nespornou výhodu v relativně rychlém a málo nákladném sběru dat od velkého počtu respondentů, avšak při sestavení takového dotazníku je nutno klást důraz na jeho odborné sestavení a vhodné použití (Chráska, 2007). Dotazník byl sestaven za pomoci studia odborné literatury a skládá se ze 17 položek vlastní konstrukce, kdy sada položek obsahuje kontaktní, uzavřené, polouzavřené a výčtové položky, které byly logicky seřazeny. Sběr dat proběh v době od 31.1.2024 do 9.2.2024 prostřednictvím online systému Microsoft Forms, kde se k vyplnění dotazníku přihlásilo 139 respondentů. Vzor dotazníku je součástí přílohy P I.

4.4 Výzkumný soubor

Základním výzkumným souborem je populace zkoumaného problému, tedy senioři studující na univerzitě třetího věku. Výběrový soubor se skládá z respondentů studujících na vybrané U3V, kteří byli dotazováni prostřednictvím dotazníku převedeného do online verze. Tento dotazník mohli respondenti otevřít pomocí svých přihlašovacích údajů do internetového portálu vzdělávací instituce, tudíž nemohlo dojít k tomu, že by dotazník vyplňovala osoba mimo výzkumný soubor. Výhodou online formy vyplňování je ta, že respondenti mohli dotazníky vyplnit doma na svých zařízeních, aniž by moli být ovlivněni odpověďmi svých kolegů. Nevýhodou je však to, že v průběhu vyplňování se nemohli dotázat na případné nejasnosti, i když součástí dotazníku byly pokyny k jeho vyplnění.

Celkový počet vyplněných dotazníků je 139, přičemž všechny vyplněné dotazníky jsou adekvátní k vyhodnocení. Ze získaných dat lze o charakteristice respondentů vyčíst, že

dotazníkového šetření se účastnilo 15 mužů a 123 žen. Zkoumané věkové rozmezí bylo stanoveno od 50 let a více, přičemž byly možnosti odpovědí rozděleny do věkových skupin. Nejpočetnější věkovou skupinou byla skupina v rozmezí 66 – 70 let v počtu 56 respondentů. Druhou skupinou bylo 32 respondentů ve věku 61 – 65 let a třetí nejpočetnější skupina byla 71 – 75 let, která je zastoupena 28 respondenty. Co se týče nejvyššího dosaženého vzdělání, 65 respondentů má střední vzdělání s maturitou a 50 respondentů pak vysokoškolské vzdělání.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Tato kapitola se zabývá analýzou a interpretací dat získaných výzkumným šetřením. Na začátku kapitoly je provedena analýza samotného dotazníku a poté následuje analýza získaných dat. Součástí kapitoly je také interpretace vyhodnocených dat, která se zaměřuje na data související se stanovenými cíli výzkumu.

5.1 Analýza dotazníku

Celkový počet položek dotazníku je 17, které jsou rozděleny do oblastí podle cílů výzkumu, a to na vnitřní a vnější motivaci seniorů ke studiu, nejčastější motivy seniorů ke studiu a faktory ovlivňující motivaci seniorů ke studiu. Dotazník začíná položkou kontaktní a poté následuje sada položek č. 2 – 5, zkoumající vnitřní motivaci ke studiu. Navazují položky č. 6 – 9, zkoumající vnější motivaci ke studiu a položka č. 10 zjišťuje nejčastější motivy seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku. Položky č. 11 – 12 zkoumají faktory ovlivňující motivaci seniorů ke studiu a závěrečné položky č. 13 – 17 jsou identifikační, které zjišťují základní informace o respondentech.

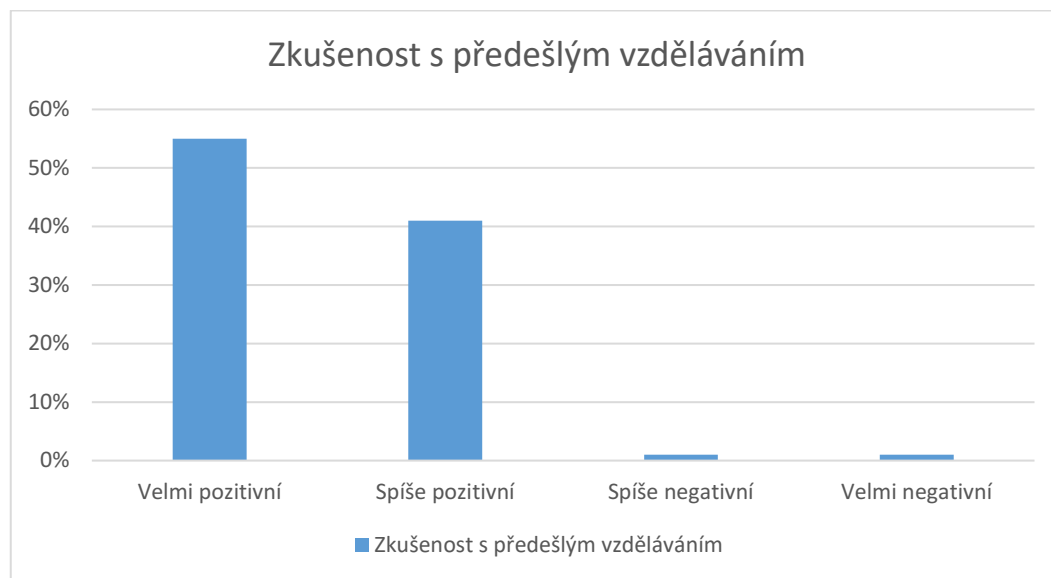
5.2 Analýza výsledků

Otázka č. 1. **Souhlasíte s tvrzením, že vzdělávání je důležité i ve Vašem věku?**

První položka dotazníku plní funkci kontaktní položky, která má dle Chrásky (2007) sloužit jako uvedení do problematiky a navození kontaktu mezi respondentem a výzkumníkem.

Otázka č. 2. Jaká je Vaše zkušenost s předešlým vzděláváním?

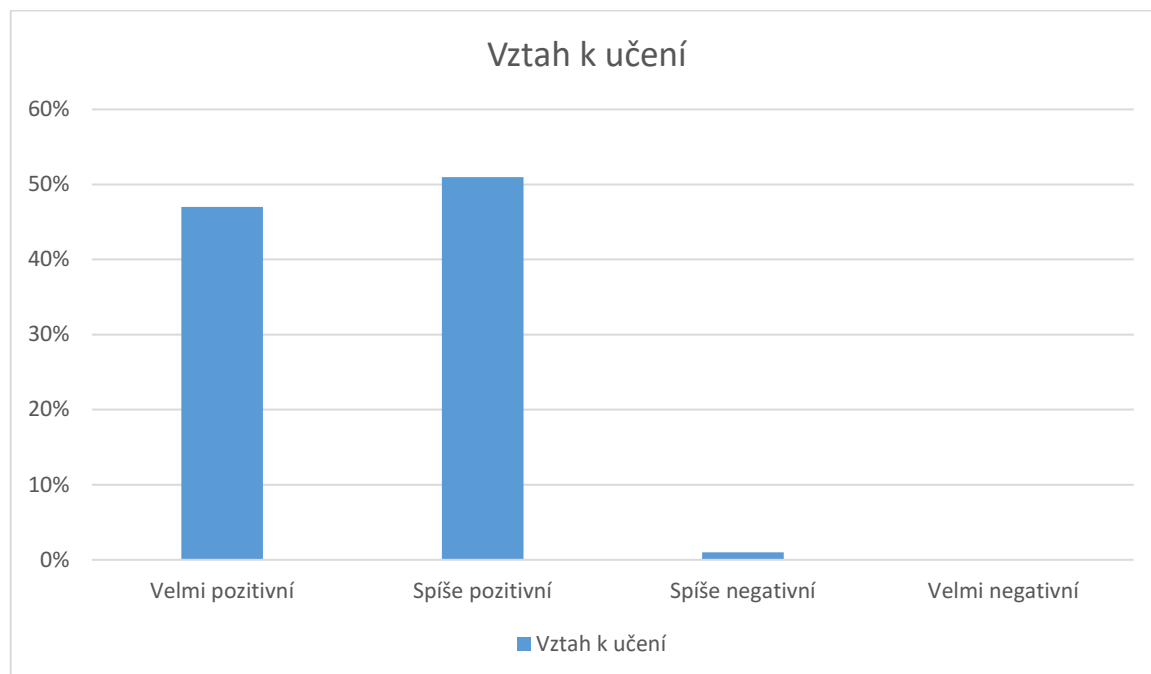
Graf 1 – Zkušenost s předešlým vzděláváním

Druhá položka dotazníku zjišťuje, jakou měli respondenti zkušenost s předešlým vzděláváním. Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že 77 (55 %) respondentů má velmi pozitivní a 58 (41 %) respondentů má spíše pozitivní zkušenost s předešlým vzděláváním. Naopak pouze 2 (2 %) respondenti mají spíše negativní zkušenost s předešlým vzděláváním a 2 (2 %) respondenti mají tuto zkušenost velmi negativní.

Otázka č. 3 Jaký je Váš vztah k učení?

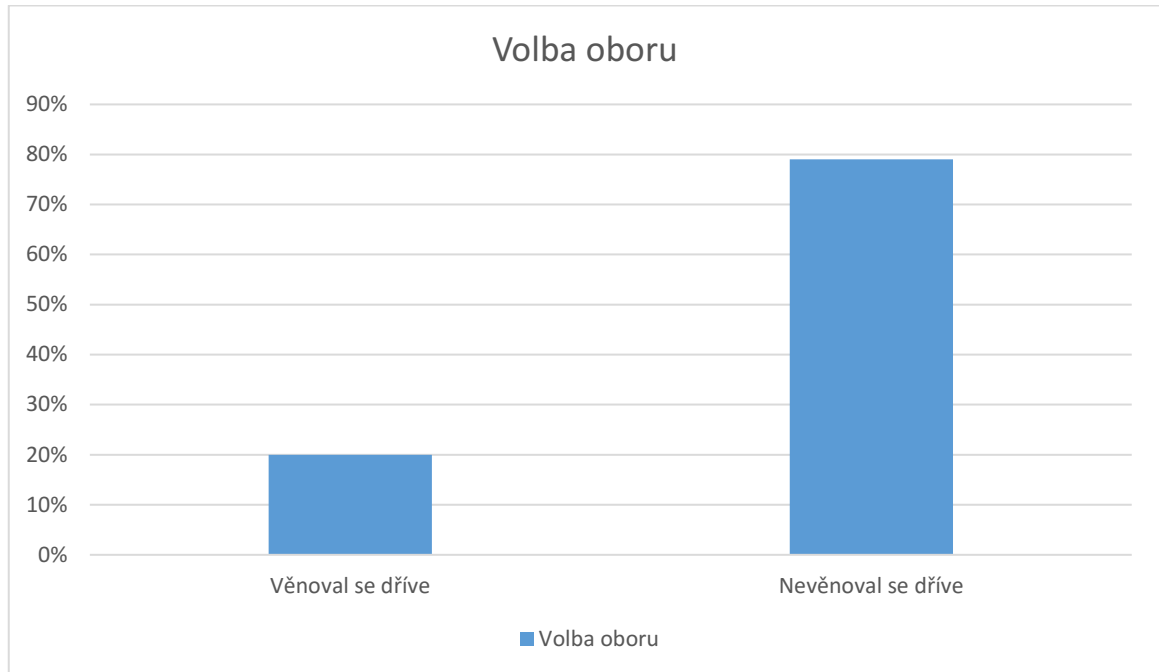
Graf 2 – Vztah k učení

Třetí položka dotazníku, zjišťující vztah respondentů k učení ukazuje, že 66 (47 %) respondentů má pozitivní vztah k učení a 72 (52 %) respondentů má k učení spíše pozitivní vztah. Pouze 1 (1 %) respondent uvedl, že jeho vztah k učení je spíše negativní.

Otázka č. 4 Jaký obor jste si pro studium zvolili?

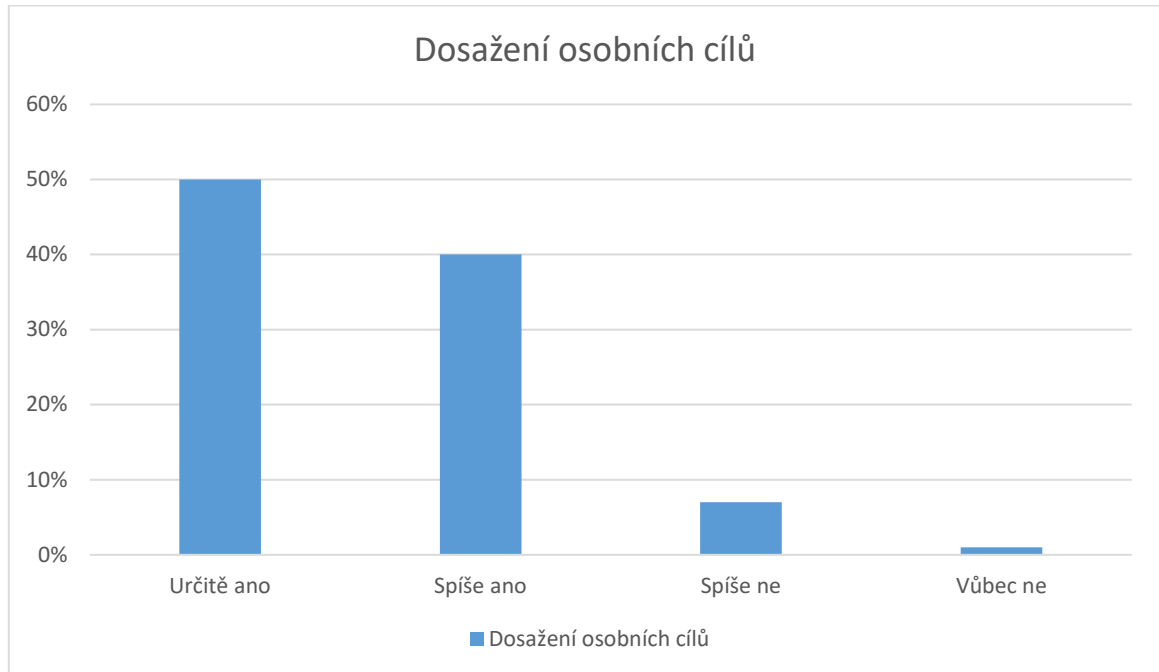
Graf 3 – Volba oboru

Položka dotazníku č. 4 zkoumá, zda respondenti studují obor, kterému se dříve věnovali, či nikoliv. Výsledky ukazují, že většina respondentů 111 (80 %) zvolila obor, kterému se dříve nevěnovala, naopak 28 (20 %) respondentů se oboru dříve věnovala a své znalosti dále prohlubují.

Otázka č. 5 Cítíte, že studium na U3V vám pomáhá dosáhnout Vašich osobních cílů?

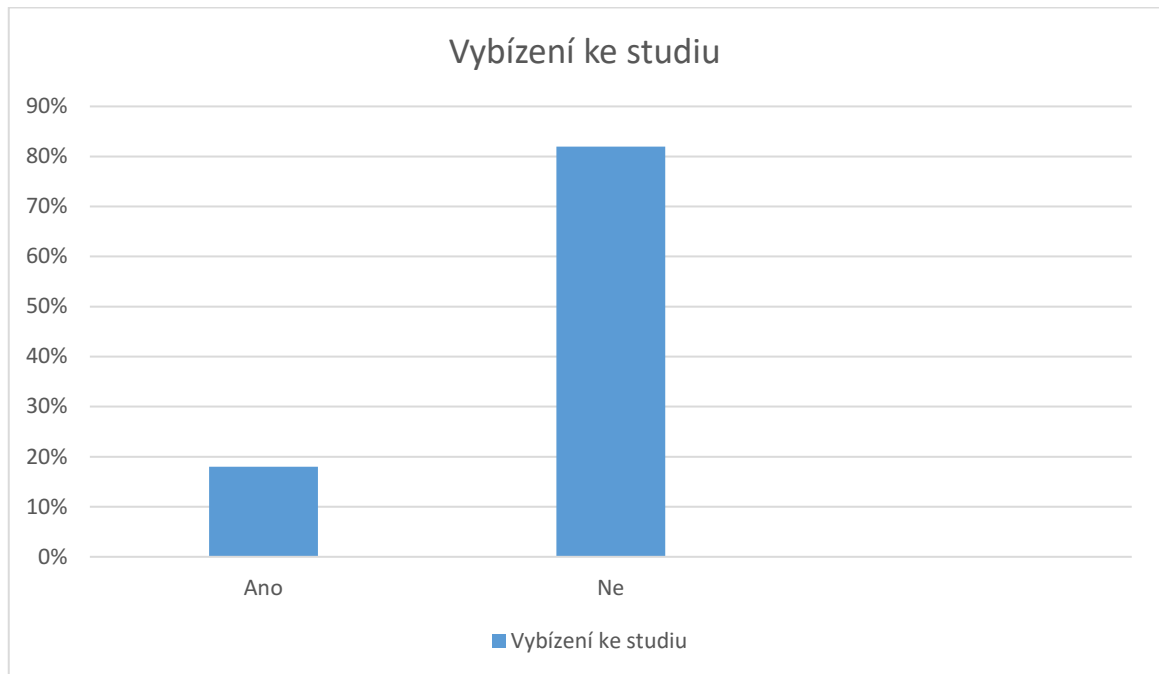
Graf 4 – Dosažení osobních cílů

Tato položka zkoumá, zda studium napomáhá seniorům k dosažení jejich osobních cílů či nikoliv. Výsledky výzkumu ukazují, že 70 (50 %) respondentů odpovědělo na otázku určitě ano a 57 (41 %) respondentů odpovědělo spíše ano. Obě tyto odpovědi vypovídají, že studium respondentům pomáhá naplnit jejich osobní cíle nebo zájmy. Naopak 11 (8 %) respondentů odpovědělo spíše ne a 2 (1 %) respondentů odpovědělo vůbec ne, což vypovídá, že těmto respondentům studium nepomáhá při plnění jejich osobních cílů.

Otázka č. 6 Byli jste někým vybízeni ke studiu na univerzitě třetího věku?

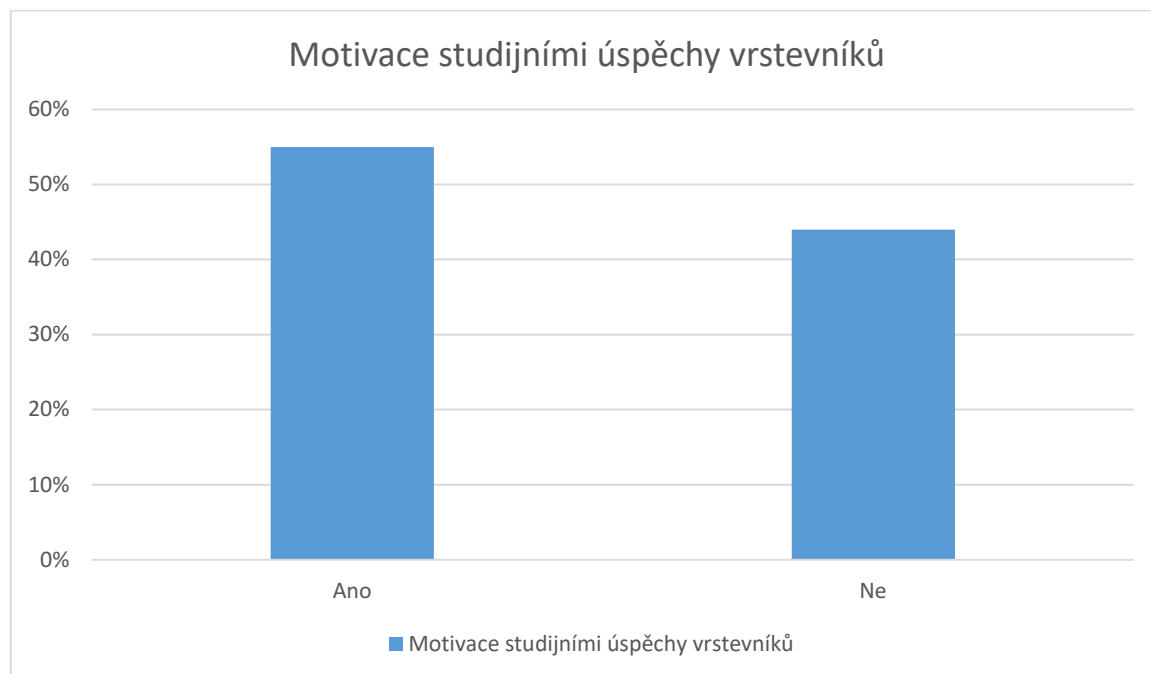
Graf 5 – Vybízení ke studiu

Položka č. 6 má za cíl zjistit, zda byli respondenti ke studiu vybízeni jinou osobou. To může vypovídat o přítomnosti vnější motivace ke studiu, která však není tolik silná jako motivace vnitřní. Podle výsledků odpovědělo 114 (82 %) respondentů, že ke studiu nebyli nikým vybízeni, což poukazuje na to, že by respondenti neměli být motivováni vnější motivací ke studiu. Naopak vybízeno ke studiu bylo 25 (18 %) respondentů. V této odpovědi měli respondenti doplnit, kdo je ke studiu vybízel.

Otázka č. 7 Jsou pro Vás motivující studijní úspěchy vrstevníků ve vzdělávání?

Graf 6 – Motivace studijními úspěchy vrstevníků

Dalším motivačním prvkem vnější motivace seniorů mohou být právě úspěchy jejich kolegů z řad studentů univerzity třetího věku a na toto se zaměřuje položka č. 7. Z výsledků vyplývá, že pro 78 (56 %) respondentů jsou motivující právě úspěchy jejich vrstevníků při studiu, a pro 62 (44 %) respondentů nikoliv.

Otázka č. 8 Byla by pro Vás motivující prospěchová sleva ve Vašem vzdělávání?

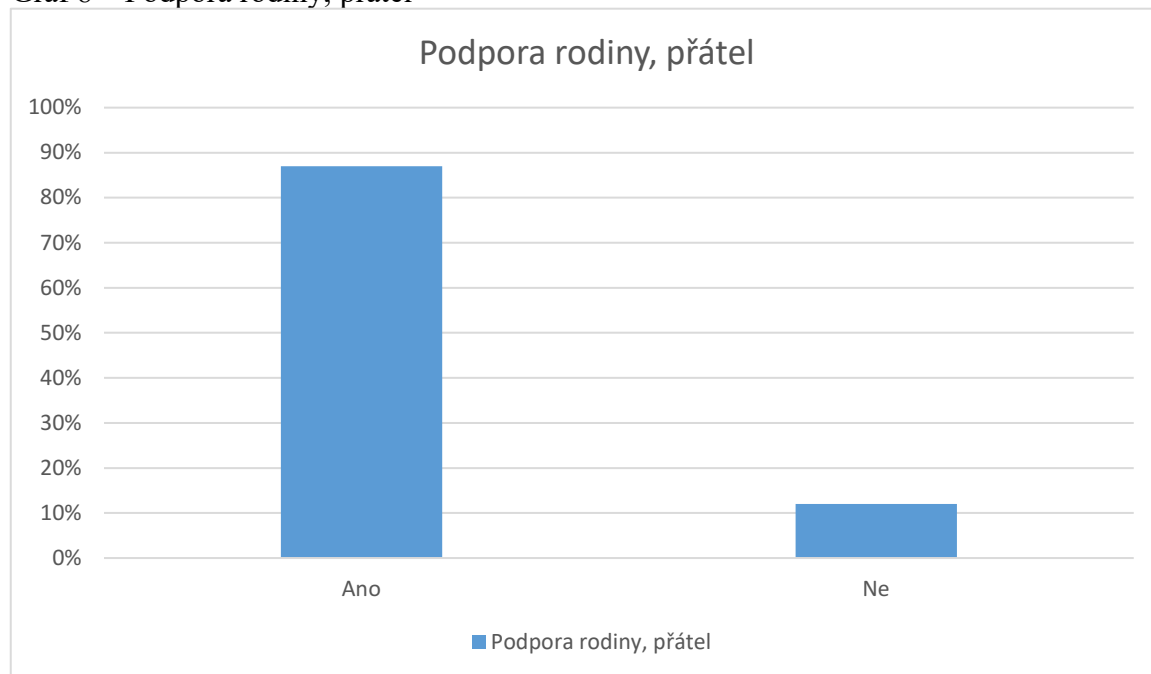
Graf 7 – Motivace prospěchovou slevou

Tato položka se zaměřuje na vnější motivační prvek prostřednictvím prospěchové slevy ve vzdělávání seniorů. Výsledky ukazují, že pro 50 (36 %) respondentů by prospěchová sleva byla motivující v jejich studiu a 89 (64 %) respondentů uvedlo, že by tato sleva neměla vliv na jejich motivaci ke studiu.

Otázka č. 9 Podporuje Vás ve vzdělávání rodina nebo přátelé?

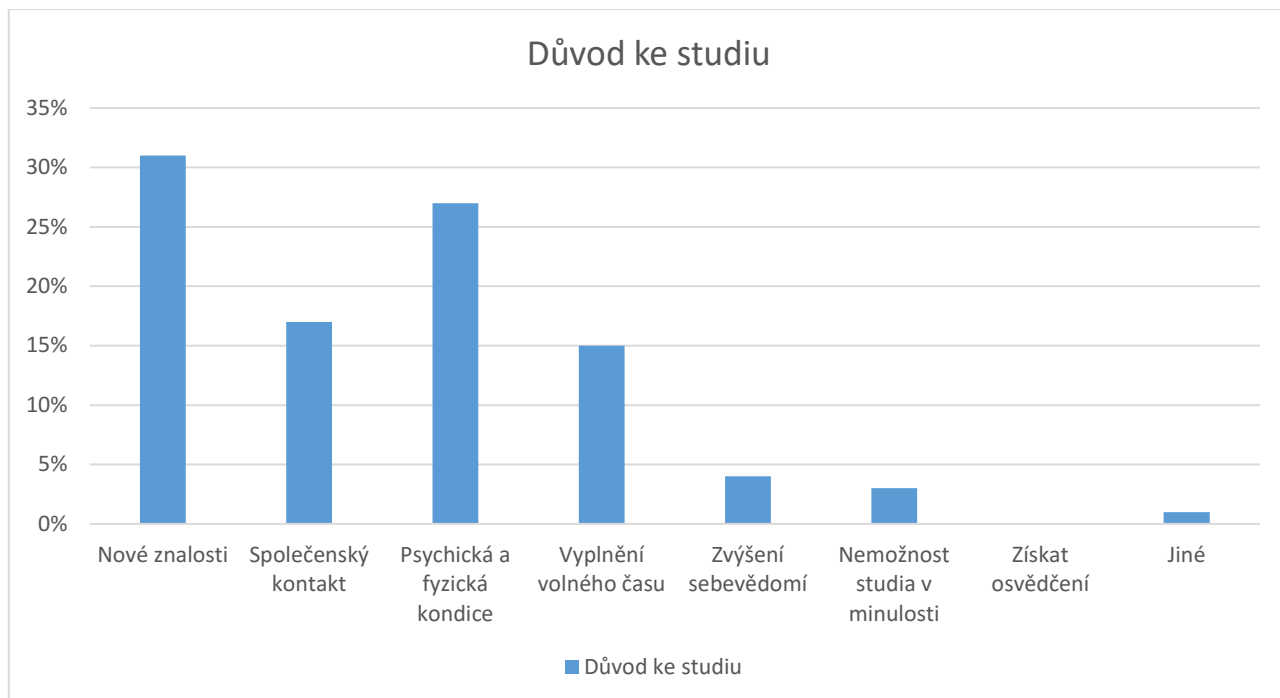
Graf 8 – Podpora rodiny, přátel

Položka č. 9 se zaměřuje na to, zda seniory podporuje v jejich vzdělávání rodina nebo přátelé. Zde většina respondentů 121 (87 %) uvedla, že jsou podporováni rodinou nebo přáteli a 17 (13 %) respondentů naopak nejsou podporováni.

Otázka č. 10 Z jakého důvodu jste se rozhodl/a studovat na univerzitě třetího věku?

Graf 9 – Důvod ke studiu

Desátá položka dotazníku zjišťuje, jaké motivy vedou seniory k účasti na vzdělávání a jaké jsou ty nejčastější. Respondenti měli v otázce možnost zvolit 3 odpovědi. Výsledky ukazují, že prvním motivem seniorů ke studiu, který zvolilo 118 (31 %) respondentů, je získání nových znalostí a dovedností. Druhým motivem je udržet se v psychické a fyzické kondici, a to pro 101 (27 %) respondentů. Na třetím místě je potřeba společenského kontaktu, kterou zvolilo 65 (17 %) respondentů. Následovalo smysluplné vyplnění volného času, kdy odpovědělo 56 (15 %) respondentů, 15 (4 %) respondentů zvolilo zvýšení sebevědomí jako jeden z jejich motivů a 12 (3 %) respondentů uvedlo jednu ze svých odpovědí nemožnost studia v minulosti. Možnost odpovědi získat osvědčení nezvolil žádný z respondentů. Poslední možnost, uvedení jiného motivu, zvolilo 6 (2 %) respondentů. Mezi jiné důvody uváděli respondenti nejčastěji zajímavou nabídku témat kurzů, možnost předávat informace svým blízkým nebo dlouhodobý zájem o určitý obor.

Otázka č. 11 Který z uvedených faktorů by ovlivnil Vaši motivaci?

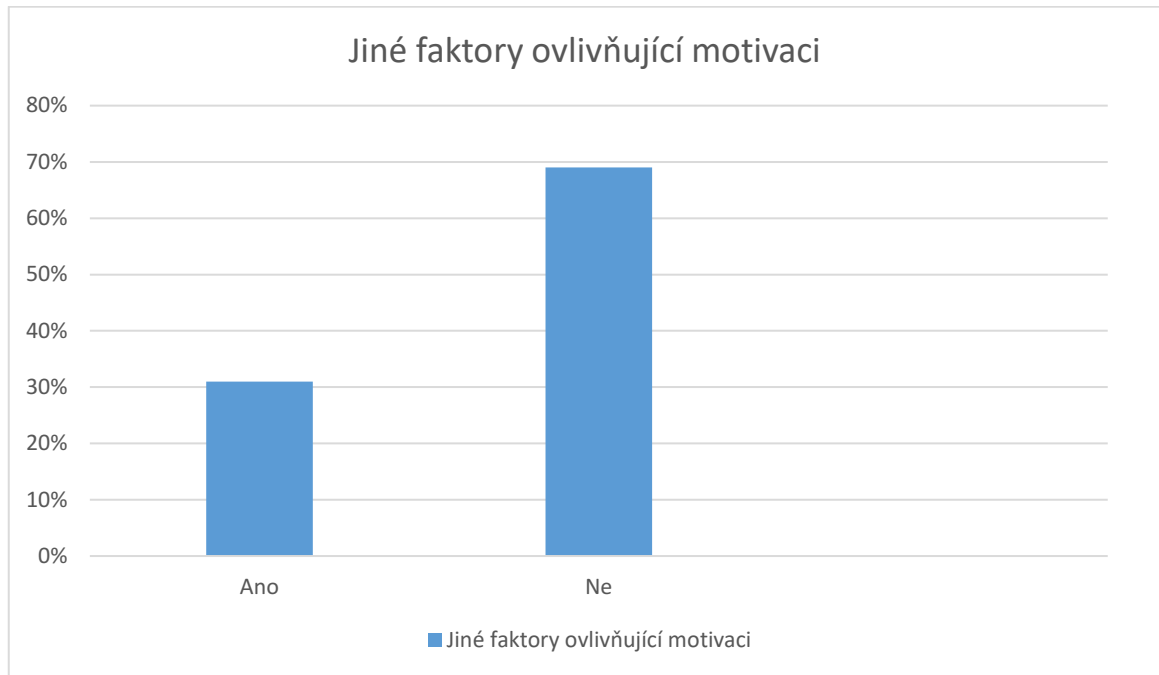
Graf 10 – Faktory ovlivňující motivaci

Položka č. 11 zkoumá, jaké faktory by mohly ovlivnit motivaci seniorů ke studiu. V položce byl stanoven výčet devíti možných faktorů, přičemž respondenti mohli zvolit maximálně tři. Nejčastěji zvolené důvody, pro ovlivnění motivace ke studiu, byly zvýšení finančních nákladů a špatná dopravní obslužnost s umístěním místa konání, kdy tyto faktory volilo 54 (19 %) respondentů v obou případech. Následovala nevhodná forma vzdělávání nebo aktivit, a to pro 48 (17 %) respondentů. Nedostatek času by ovlivnilo motivaci 39 (14 %) respondentům a 24 (8 %) volilo položky rozsah a složitost učiva a vzdálenost od bydliště k místu vzdělávací instituce. Obavu ze snížené schopnosti se učit zvolilo 20 (7 %) respondentů. Obtížné vyhledávání informací zvolilo 13 (4 %) respondentů a možnost odpovědi nízké sebedůvěry volili pouze 3 (1 %) respondenti.

Otázka č. 12 Existují podle Vás i jiné faktory, které mohou ovlivnit Vaši motivaci?

Graf 11 – Jiné faktory ovlivňující motivaci

Poslední položka dotazníku zjišťuje, zda podle názoru respondentů existuje jiný faktor ovlivňující motivaci ke studiu mimo faktory, které byly již zmíněny v položce č. 11. Pokud respondenti odpověděli ano, měli možnost dopsat o jaký faktor se jedná. Odpověď ano zvolilo 43 (31 %) respondentů. Z této skupiny respondentů jich 21 (49 %) uvedlo, že jejich motivaci by ovlivnilo zhoršení zdravotního stavu. Naopak 96 (69 %) respondentů odpovědělo, že podle jejich názoru nejsou jiné faktory, které by mohly ovlivnit jejich motivaci ke studiu.

5.3 Interpretace dat

Kapitola Interpretace dat se bude zabývat zodpovězením výzkumných otázek za pomoci analyzovaných dat z předešlé kapitoly, které byly získány dotazníkovým šetřením.

HVO: Jaké jsou nejčastější motivy seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku?

Nejčastější motivy seniorů ke vzdělávání na U3V zjišťovala položka dotazníku č. 10. Získané informace ukazují, že nejčastější motivací seniorů ke studiu je touha získat nové znalosti a dovednosti. Tento motiv odráží snahu seniorů o osobní rozvoj a udržení kroků s aktuálními trendy a rozšiřování svého obzoru. Druhým nejčastějším motivem je snaha udržet se v psychické a fyzické kondici. Seniori si jsou stále více vědomi významu udržování svého zdraví a vitality a vzdělávání je vnímáno jako prostředek k udržení mentální ostrosti a fyzické pohody. Třetím nejčastějším motivem seniorů je potřeba společenského kontaktu. Univerzity třetího věku poskytují prostředí, kde se mohou setkávat s lidmi stejných zájmů a vytvářet nové sociální vazby, což má pozitivní dopad.

Mezi méně často uváděné motivy lze zařadit smysluplné vyplnění volného času, které představuje motivaci spojenou s touhou po aktivním a plnohodnotném životě. Zvýšení sebevědomí je dalším faktorem, který motivuje seniory ke studiu. Úspěšné absolvování vzdělávacích kurzů může posílit jejich sebevědomí a poskytnout jim pocit úspěchu a ověření vlastních schopností. Nemožnost studia v minulosti může být motivací pro ty seniory, kteří nedostali v minulosti dostatečnou příležitost ke vzdělání. Studium na univerzitě třetího věku jim poskytuje druhou šanci a možnost naplnit své vzdělávací ambice. Získání osvědčení se ukázalo jako nejméně významný faktor motivace ke vzdělávání seniorů. K tomuto motivu se nepřiklonil žádný z oslovených respondentů.

K jiným důvodům, které respondenti nejčastěji uváděli, patří zajímavá nabídka témat kurzů, možnost předávat informace svým blízkým a dlouhodobý zájem o určitý obor. Tato zjištění naznačují, že motivace seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku je diferencovaná a zahrnuje různé osobní a sociální faktory.

DVO 1: Jaké jsou faktory vnitřní motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku?

První dílčí výzkumná otázka zjišťovala, jaké faktory vnitřní motivace ke studiu na U3V jsou u seniorů obsaženy. Tyto faktory zkoumaly položky dotazníku č. 2 – 5. Analyzovaná data z těchto položek ukazují, že většina respondentů měla v minulosti pozitivní zkušenost se vzděláváním a zároveň mají v současnosti pozitivní vztah k učení, což výrazně podporuje jejich vnitřní motivaci k účasti na vzdělávání. Podle zjištěných informací, ve většině případů senioři volí studijní obor, o který mají dlouhodobě zájem, ale nemohli se mu dříve věnovat. Méně studentů potom volí obor, který již dříve studovali nebo obor jejich profesní kariéry. Mezi zkoumanými faktory vnitřní motivace seniorů ke vzdělávání byly také osobní cíle, které si mohou senioři plnit prostřednictvím studia na U3V. Výsledky výzkumu ukazují, že většině seniorům pomáhá studium na U3V tyto jejich cíle plnit.

DVO 2: Jaké jsou faktory vnější motivace seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku?

Vnější motivace seniorů zjišťovaly položky dotazníku č. 6 – 9. Získaná data z těchto položek ukazují, že většina respondentů nebyla ke studiu na univerzitě třetího věku vybízena jinou osobou. Dalším zkoumaným faktorem vnější motivace byla prospěchová sleva pro studenty U3V, která by také pro většinu studentů nebyla motivující ke studiu. Z toho vyplývá, že v těchto případech nebyl u seniorů přítomný vnější faktor motivace ke studiu. Naopak pro více než polovinu studentů jsou motivující studijní úspěchy jejich kolegů z řad studentů, a také je pro většinu studentů U3V motivující podpora rodiny nebo přátel. Výsledky těchto zkoumaných faktorů tedy naznačují, že jsou u seniorů přítomny faktory vnější motivace.

DVO 3: Jaké faktory ovlivňují motivaci seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku?

Jaké konkrétní faktory ovlivňují motivaci seniorů ke studiu zjišťovaly položky dotazníku č. 11 a 12. Zjištění ukazují, že existuje řada faktorů, které mohou negativně ovlivnit motivaci seniorů a snížit jejich ochotu se účastnit vzdělávacích aktivit.

Nejčastěji uváděným faktorem ovlivňujícím motivaci seniorů je zvýšení finančních nákladů spojených se studiem. Senioři často disponují omezenými finančními prostředky, a proto mohou být odrazováni vyššími cenami kurzů nebo jinými náklady spojenými se

vzděláváním. Tento faktor může představovat zásadní překážku pro seniory s nižším finančním příjmem. Druhý nejčastěji uváděný faktor je nedostatečná dopravní obslužnost a umístění místa konání kurzů. Pokud je univerzita třetího věku umístěna ve vzdálené lokalitě nebo je obtížně dostupná, může to snížit motivaci seniorů ke studiu. Třetím nejčastěji uváděným faktorem je nevhodná forma vzdělávání nebo aktivit, které jsou nabízeny na univerzitě třetího věku. Senioři mohou preferovat určité typy kurzů nebo formy vzdělávání, a pokud nabízené aktivity neodpovídají jejich zájmům nebo potřebám, může to snížit jejich motivaci k účasti. I nedostatek času se jeví, pro řadu studentů, jako důležitý faktor ovlivňující motivaci. Senioři mohou být zaneprázdněni péčí o rodinu nebo jinými závazky, což jim může bránit v tom, aby si našli čas na studium.

Mezi méně často uváděné faktory lze zařadit rozsah a složitost učiva. Senioři mohou pociťovat náročnost některých kurzů a obávat se, že nebudou schopni držet krok s obsahem a tempem výuky. To může vést k nedostatečné motivaci a sníženému zájmu o účast na vzdělávání. Na motivaci seniorů ke vzdělávání může mít také vliv vzdálenost od bydliště k místu vzdělávací instituce. Senioři, kteří žijí v oblastech s omezenou nabídkou vzdělávacích institucí nebo mají daleko k nejbližší U3V, mohou být méně motivováni k účasti kvůli obtížné dostupnosti. Snížená schopnost učit se je dalším faktorem, který ovlivňuje motivaci seniorů ke studiu. S věkem může dojít ke zhoršení kognitivních schopností a paměti, což může vést k frustraci a pocitu neschopnosti zvládnout vzdělávací požadavky.

Nejméně senioři volili Obtížné vyhledávání informací a nízkou sebedůvěru jako faktory, které mohou snižovat motivaci seniorů ke studiu. Senioři se mohou cítit dezorientovaní v prostředí univerzity třetího věku nebo se obávat, že nejsou schopni se přizpůsobit novým vzdělávacím výzvám.

6 DISKUSE

Na základě získaných dat z dotazníkového šetření, který je součástí přílohy této práce, lze usoudit, že počet žen studujících univerzitu třetího věku výrazně převyšuje počet mužů a nejpočetnější věková skupina seniorů je mezi 66 a 70 rokem života. Co se týče nejvyššího dosaženého vzdělání, nejvíce studentů univerzity třetího věku má dokončené střední vzdělání s maturitou, přičemž zastoupení studentů s vysokoškolským vzděláním je o něco méně.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit jaké jsou nejčastější motivy seniorů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku. Podle výzkumu této práce, nejvíce seniorů motivuje ke vzdělávání na U3V touha získat nové znalosti a dovednosti, což se při porovnání shoduje i s empirickým výzkumem Novákové a Lorenzové (2020), ze kterého vyplývá, že klíčovým motivačním prvkem pro seniory k účasti na vzdělávání v rámci vysokoškolských kurzů je touha po rozšíření vědomostí a dovedností (Nováková a Lorenzová, 2020). Touha seniorů po nových dovednostech a znalostech může mít souvislost s rychle se měnícím a technologicky orientovaném světě. Stále přicházejí nové technologie a poznatky z různých oborů a díky univerzitě třetího věku se s těmito poznatky a technologiemi mohou seznámit a mohou tak udržet relevantnost a konkurenceschopnost. Dalším významným, ne však nejčastějším, motivem pro seniory je udržení se v psychické a fyzické kondici. Podle Beneše (2014), plní vzdělávání seniorů mimo jiné i preventivní funkci a napomáhá tak seniorům vyrovnávat se s nedostatky s cílem udržet se v psychické a fyzické kondici (Beneš, 2014).

Jak uvádí Špatenková a Smékalová (2015), vnitřní motivace je pro seniory klíčovým prvkem, který je vede k dobrovolnému vzdělávání (Špatenková a Smékalová, 2015), což potvrzuje i náš výzkum který se zabýval i vnitřními a vnějšími motivy seniorů ke studiu na univerzitě třetího věku. Většina respondentů měla v minulosti pozitivní zkušenost se vzděláváním a zároveň mají v současnosti pozitivní vztah k učení, což výrazně podporuje jejich motivaci k účasti na vzdělávání. Špatenková a Smékalová (2015) také uvádí, že pro seniory je důležitý výběr studijního oboru, převážně toho, který je pro ně nejbližší a nejvíce je oslovuje. Obvykle výběr závisí se snahou prohloubit znalosti z oboru studovaného v minulosti nebo oboru jejich profesní sféry. Alternativně pak mohou zvolit obor, který je zajímavý, ale kterému se v minulosti nemohli věnovat (Špatenková a Smékalová, 2015). Výsledky tohoto výzkumu potvrzují teorii, že většina seniorů volila obor, kterému se dříve nevěnovala, což se shoduje s alternativní volbou oboru podle Špatenkové a Smékalové (2015). Tato volba oboru může být také zapříčiněna tím, že v generaci dnešních seniorů

nebylo vysokoškolské studium tolik rozšířené, proto mohou tuto možnost využít nyní. Pro potvrzení této souvislosti, by bylo potřebné provést výzkum v širší populaci seniorů. Dle zjištění nejeví senioři zájem o studium vlivem faktorů vnější motivace jako např. vybízení ke studiu jinou osobou nebo prospěchové slevy. Naopak vnější faktory motivace jako podpora rodiny a studijní úspěchy jiných seniorů jsou pro seniory motivující. Z tohoto lze usoudit, že senioři nejsou motivováni výhradně vnitřní motivací, ale i vnější motivy hrají určitou roli v jejich rozhodování, zda se účastnit vzdělávání na U3V či nikoliv. Podle Nakonečného (2014), je důležité uvědomit si, že vnitřní a vnější motivaci nelze zcela oddělit, protože vnější motiv může vést k požadovanému chování pouze tehdy, pokud vyvolá vnitřní motivaci (Nakonečný, 2014).

Na seniory mohou mít vliv i faktory, které naopak jejich motivaci ke studiu snižují, nebo zcela dojde k její ztrátě. Těmito faktory se také zabýval tento výzkum, z kterého vyplývá, že největší vliv na motivaci seniorů ke studiu má zvýšení finančních nákladů a stejně tak i špatná dopravní obslužnost nebo umístění místa konání kurzů U3V. Pro mnoho seniorů je jejich jediný finanční příjem starobní důchod. Vzhledem k dnešním ekonomickým okolnostem, jako je vzrůst cen za služby a produkty, by pro seniory mohlo být zvýšení studijních výdajů důvodem ztráty zájmu o studium.

Pro tuto práci byl zvolen kvantitativní přístup výzkumu, přičemž potřebná data byla získána za pomoci dotazníkového šetření. Kvantitativní výzkum poskytl větší rozsah dat než kvalitativní výzkum, ale vzhledem ke skutečnosti, že na vyplňování dotazníků nebylo možné dohlížet, mohlo dojít k jejich zkreslení. V závěru kapitoly bych rád uvedl, že některé otázky by bylo vhodné lépe formulovat a rozšířit záběr u zkoumání vnitřní a vnější motivace.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se soustředila na zkoumání motivace seniorů k účasti na vzdělávacích programech. Jejím hlavním cílem bylo identifikovat, jaké faktory nejčastěji vedou seniory k tomu, aby se zapojili do studia na univerzitě třetího věku. Teoretická část práce je rozdělena do kapitol: stáří, vzdělávání seniorů a motivace k učení. Úvodní kapitola teoretické části práce s názvem Stáří má za cíl definovat pojem stáří a objasnit jeho periodizaci. Lze se v této kapitole také dočíst o změnách, které doprovázejí seniory ve stáří a je zde také popsán koncept aktivního stárnutí. Druhá kapitola popisuje možnosti a prostředí pro vzdělávání seniorů a to, jak lze toto vzdělávání efektivně realizovat. Třetí kapitola se věnuje podrobné analýze motivace seniorů k učení, včetně specifikace důvodů účasti na vzdělávacích programech podle různých autorů a zkoumání různých typů motivace a faktorů, které ji mohou ovlivnit. Tato část je klíčová, protože se výzkumná část zaměřuje především na motivaci.

Praktická část této práce se soustředila na analýzu motivace seniorů k účasti na vzdělávacích programech univerzity třetího věku. Jejím hlavním cílem bylo identifikovat nejčastější důvody, které seniory motivují k zapojení do těchto kurzů. Dále se výzkum zabýval jak vnitřními, tak vnějšími faktory, které mohou ovlivnit jejich motivaci k dalšímu vzdělávání.

Přínosem této práce je poskytování přehledu o hlavních důvodech, které seniory vedou k účasti na formálním vzdělávání, zejména v kontextu univerzity třetího věku. Výsledky mohou sloužit jako cenná zpětná vazba pro vzdělávací instituce a přispět k jejich zlepšení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ADAMEC, Petr a KRYŠTOV, David, 2011. *Univerzity třetího věku na vysokých školách*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5640-4.
2. BENEŠ, Milan, 2014. *Andragogika*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4824-5.
3. BURDA, Patrik a ŠOLCOVÁ, Lenka, 2016. *Ošetrovatelská péče 2. díl*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5334-8.
4. ČELEDOVÁ, Libuše; KALVACH, Zdeněk a ČEVELA, Rostislav, 2016. *Úvod do gerontologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze: Karolinum. ISBN 978-80-246-3404-3.
5. ČEVELA, Rostislav; KALVACH, Zdeněk a ČELEDOVÁ, Libuše, 2012. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3901-4.
6. HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2010. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team. ISBN 978-80-87109-19-9.
7. HROZENSKÁ, Martina a DVOŘÁČKOVÁ Dagmar, 2013. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4139-0.
8. CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.
9. JANIŠ, Kamil a SKOPALOVÁ, Jitka, 2016. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5535-9.
10. KLEVETOVÁ, Dana, 2017. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0102-3.
11. KRYSŤOŇ, Miroslav; ŠERÁK, Michal a TOMCZYK, Łukasz, 2014. *Nové trendy ve vzdělávání seniorů*. Praha: Stowarzyszenie Gerontologów Społecznych. ISBN 978-80-904531-8-0.
12. KUTNOHORSKÁ, Jana a TELNAROVÁ, Zdenka, 2018. *Vzdělávání seniorů jako součást zdravého životního stylu: Seniors' education as an element of the healthy life style*. Zdravotnícke listy: vedecký recenzovaný časopis. Trenčín: Fakulta zdravotníctva. Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, roč. 6, č. 4, s. 18-24. ISSN 1339-3022.

13. MASLOW, Abraham, Harold, 2021. *Motivace a osobnost*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1728-2.
14. ESCUDER-MOLLON, Pilar, 2013. *Education and quality of life of senior citizens*. Universitat Jaume I. ISBN 978-84-8021-986-0.
15. NAKONEČNÝ, Milan, 2014. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-830-6.
16. NOVÁKOVÁ, Daniela a LORENZOVÁ, Jitka. Motivation of seniors to learn at the Universities of the Third Age. *Socialni Pedagogika* [online]. 2020, vol. 8, no. 2, pp. 71- 83.
17. ONDRUŠOVÁ, Jiřina a KRAHULCOVÁ Beáta, 2020. *Gerontologie pro sociální práci*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4383-0.
18. ŠPATENKOVÁ, Naděžda a SMÉKALOVÁ Lucie, 2015. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5446-8.
19. PTÁČKOVÁ, Hana; PTÁČEK, Radek a kol., 2021. *Psychosociální adaptace ve stáří a nemoci*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0876-3.
20. ŘÍČAN, Pavel, 2021. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 4., doplněné vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1783-1.
21. STUART-HAMILTON, Ian, 2006. *The psychology of ageing: an introduction*. London: Jessica Kingsley Publishers. ISBN 978-1-84310-426-1.
22. SUCHÁ, Jitka a Iva HOLMEROVÁ, 2019. *Praktický rádce pro život seniora*. Praha: Albatros Media. ISBN 978-80-264-2769-8.
23. VOSTRÝ, Michal a VETEŠKA Jaroslav, 2021. *Kognitivní rehabilitace seniorů: psychosociální a edukační souvislosti*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80- 271-2866-2.
24. ZORMANOVÁ, Lucie, 2017. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-9715-6.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

1. WORLD HEALTH ORGANIZATION, ©2002. *Active Ageing A Policy Framework*.
Online. Dostupné
z: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=3DDE384A9EA6D11999B13A52DD60C683?sequence=1. [cit. 2024-03-05].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AU3V Asociace univerzit třetího věku

Apod. A podobně

Č. Číslo

ČSSZ Česká správa sociálního zabezpečení

DVO Dílčí výzkumná otázka

HVO Hlavní výzkumná otázka

Např. Například

OSN Organizace spojených národů

Sb. Sbírka

Tj. To jest

U3V Univerzita třetího věku

WHO Světová zdravotnická organizace

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Zkušenost s předešlým vzděláváním	37
Graf 2 – Vztah k učení	38
Graf 3 – Volba oboru	39
Graf 4 – Dosažení osobních cílů	40
Graf 5 – Vybízení ke studiu	41
Graf 6 – Motivace studijními úspěchy vrstevníků	42
Graf 7 – Motivace prospěchovou slevou	43
Graf 8 – Podpora rodiny, přátel	44
Graf 9 – Důvod ke studiu	45
Graf 10 – Faktory ovlivňující motivaci	46
Graf 11 – Jiné faktory ovlivňující motivaci	47

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Vážený pane, vážená paní,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku týkajícího se Vašich motivů ke vzdělávání na univerzitě třetího věku. Dotazník je zcela anonymní a veškerá zjištění budou použita výhradně pro potřeby mé práce. Zakroužkujte ty odpovědi, které nejvíce vystihují Váš názor. Pokud se v odpovědích nachází možnost odpovědi „Jiné:/Jiná možnost:“, lze dopsat krátkou odpověď.

Za vyplnění dotazníku Vám děkuji.

1. **Souhlasíte s tvrzením, že vzdělávání je důležité i ve Vašem věku?**
  - a) Ano
  - b) Ne
2. **Jaká je Vaše zkušenost s předešlým vzděláváním?**
  - a) Velmi pozitivní
  - b) Spíše pozitivní
  - c) Spíše negativní
  - d) Velmi negativní
3. **Jaký je Váš vztah k učení?**
  - a) Velmi pozitivní
  - b) Spíše pozitivní
  - c) Spíše negativní
  - d) Velmi negativní
4. **Jaký obor jste si pro studium zvolili?**
  - a) Obor, kterému jsem se věnoval již dříve
  - b) Obor, kterému jsem se dříve nevěnoval
5. **Cítíte, že studium na U3V vám pomáhá dosáhnout Vašich osobních cílů?**
  - a) Určitě ano
  - b) Spíše ano
  - c) Spíše ne
  - d) Vůbec ne
6. **Byli jste někým vybízeni ke studiu na univerzitě třetího věku?**
  - a) Ano (uveďte kým) .....
  - b) Ne
7. **Jsou pro Vás motivující studijní úspěchy vrstevníků ve vzdělávání?**
  - a) Ano
  - b) Ne
8. **Byla by pro Vás motivující prospěchová sleva ve Vašem vzdělávání?**
  - a) Ano
  - b) ne
9. **Podporuje Vás ve vzdělávání rodina nebo přátelé?**
  - a) Ano
  - b) Ne

10. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a studovat na univerzitě třetího věku?**(možnost více odpovědí, max.3)**

- a) Získat nové znalosti a dovednosti
- b) Potřeba společenského kontaktu
- c) Udržet se v psychické a fyzické kondici
- d) Smysluplné vyplnění volného času
- e) Zvýšení sebevědomí
- f) Nemožnost studia v minulosti
- g) Získat osvědčení
- h) Jiný důvod (uveďte) .....

11. Který z uvedených faktorů by ovlivnil Vaši motivaci? (možnost více odpovědí, max. 3)

- a) Zvýšení finančních nákladů
- b) Vzdálenost
- c) Obtížné vyhledávání informací
- d) Nedostatek času
- e) Dopravní obslužnost, umístění místa konání
- f) Obava ze snížené schopnosti učení
- g) Nízká sebedůvěra
- h) Rozsah a složitost učiva
- i) Nevhodná forma vzdělávání/aktivit

12. Existují podle Vás i jiné faktory, které mohou ovlivnit Vaši motivaci?

- a) Ano (uveďte jaké) .....
- b) Ne

13. Uveďte Vaše pohlaví.

- a) Muž
- b) Žena

14. Uveďte Váš věk.

- a) 50 – 55
- b) 56 – 60
- c) 61 – 65
- d) 66 – 70
- e) 71 – 75
- f) 76 - 80
- g) 81 let a více

15. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Střední s výučním listem
- c) Střední s maturitou
- d) Vyšší odborné
- e) Vysokoškolské

16. Pobíráte starobní nebo jiný důchod?

- a) Ano
- b) Ne

17. Jaký je Váš aktuální rodinný stav?

- a) Svobodný/á
- b) Ženatý/Vdaná
- c) Rozvedený/á
- d) Vdovec/Vdova